

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
«БЛОГ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ»**

на здобуття освітнього ступеня
зі спеціальності

бакалавра

029 Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа

освітньо-професійної програми

Управління

інформаційно-комунікаційною діяльністю

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело*

(підпис)

Ярослав Мордовін

Виконав:

здобувач вищої освіти
гр. Ярослав МОРДОВІН

Керівник:

канд.філол. наук, Володимир ДАНИЛЕНКО
доцент

Рецензентка:

канд.н. із
соц.ком.,
доцент

Світлана ХРУЩ

Київ 2025

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-професійна програма: Управління інформаційно-комунікаційною діяльністю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна СИДОРЕНКО

« _____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Блог в російсько-українській інформаційній війні».

Керівник кваліфікаційної роботи: Володимир Даниленко

затверджено наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «24» лютого 2025 р. № 56

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «16» травня 2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи

Мета дослідження: Розвиток української блогосфери та її роль в російсько-українській інформаційній війні.

Об'єкт дослідження: Російсько-українська інформаційна війна.

Предмет дослідження: Блог як жанр нових медіа в російсько-українській інформаційній війні.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Блог в інформаційній війні.

2. Блоги, які формують основи національної ідентичності.

3. Навчальні і розважальні блоги та інформаційна війна

4. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація

5. Дата видачі завдання «26» вересня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1	Визначення тематики, вибір наукового керівника, уточнення теми	18.09.2024	виконано
2	Розроблення та складання плану кваліфікаційної бакалаврської роботи	26.09.2024	виконано
3	Підготовка 1 розділу	07.01.2025	виконано
4	Підготовка 2 розділу	22.04.2025	виконано
5	Підготовка 3 розділу	01.05.2025	виконано
6	Висновки	09.05.2025	виконано
7	Підготовка остаточного варіанта роботи	12.05.2025	виконано
8	Написання відгуку науковим керівником	14.05.2025	виконано
9	Оформлення й представлення роботи на кафедрі та перевірка на плагіат	16.05.2025	виконано
10	Підготовка доповіді, презентації та ілюстративного матеріалу, рецензія	20.05.2025	виконано
11	Попередній захист роботи	27.05.2025	виконано
12	Основний захист кваліфікаційної магістерської роботи	25.06.2025	виконано

Здобувач вищої освіти _____

Ярослав Мордовін

Керівник
кваліфікаційної роботи _____

Володимир Даниленко

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр має 70 сторінок.

Мета роботи: розвиток української блогосфери та її роль в російсько-українській інформаційній війні.

Об'єкт дослідження: російсько-українська інформаційна війна.

Предмет дослідження: блог як жанр нових медіа в російсько-українській інформаційній війні.

Короткий зміст роботи: У кваліфікаційній роботі досліджено, як на початку повномасштабної війни Росії з Україною блогери взяли на себе частину відповідальності і обов'язків засобів масової інформації, оскільки традиційні медіа не встигали проаналізувати все, що робилося під час війни. Блогери, які заробляли тим, що розважали аудиторію, зрозуміли, що свій вплив можуть використати на благо країни. І почали поширювали інформацію про перебіг військових подій. Водночас блогери включилися в інформаційну війну, спростовуючи чисельні російські фейки та пропагандистські міфи, спрямовані на те, щоб деморалізувати і розколоти українське суспільство. За час війни в Україні блогери стали авангардом суспільства. Вони не тільки інформували про перебіг воєнних подій, не тільки чинили інформаційний опір ворожим ботофермам, а й збирали кошти на потреби армії і біженців. Особливим попитом під час війни почали користуватися політичні, історичні та військові блоги. І навіть блогери, що мали ютубканали, в яких навчали української мову або вели розважальні блоги про музику, літературу, гумор, використовували ці теми для розвінчування російських міфів і фейків.

Ключові слова: блог, блогер, традиційні медіа, нові медіа, інформаційна війна, фейк, пропаганда, ботоферма, соціальні мережі, інтернет.

ABSTRACT

The text part of the qualification work for obtaining a bachelor's degree has 70 pages.

Purpose of the work: the development of the Ukrainian blogosphere and its role in the Russian-Ukrainian information war.

Object of research: Russian-Ukrainian information war.

Subject of research: blog as a genre of new media in the Russian-Ukrainian information war.

Summary of the work: The qualification work examines how, at the beginning of the full-scale war between Russia and Ukraine, bloggers took on some of the responsibility and duties of the media, since traditional media did not have time to analyze everything that was happening during the war. Bloggers, who earned money by entertaining the audience, realized that they could use their influence for the good of the country. And they began to spread information about the course of military events. At the same time, bloggers joined the information war, refuting numerous Russian fakes and propaganda myths aimed at demoralizing and dividing Ukrainian society. During the war in Ukraine, bloggers became the vanguard of society. They not only informed about the course of military events, not only provided informational resistance to enemy bot farms, but also raised funds for the needs of the army and refugees. Political, historical, and military blogs began to be in particular demand during the war. And even bloggers who had YouTube channels where they taught the Ukrainian language or ran entertainment blogs about music, literature, and humor used these topics to debunk Russian myths and fakes.

Keywords: blog, blogger, traditional media, new media, information warfare, fake news, propaganda, bot farm, social networks, internet.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. БЛОГ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ.....	11
1.1 Функції блогу в сучасному інформаційному просторі	11
1.2 Розвиток української блогосфери.....	17
РОЗДІЛ 2. БЛОГИ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ ОСНОВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	24
2.1. Політичні блоги	24
2.2. Історичні блоги	34
2.3. Військові блоги.....	43
РОЗДІЛ 3. НАВЧАЛЬНІ І РОЗВАЖАЛЬНІ БЛОГИ ТА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА	52
3.1. Мовні блоги	52
3.2. Розважальні блоги	56
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. З розвитком інтернету й соціальних мереж з'явилися нові форми сучасної публіцистики. Особливої популярності серед нових медіа набули блоги. На сьогодні цей жанр став авангардом нових медіа, які виконують важливу роль в російсько-українській інформаційній війні. Тепер блогери не просто журналісти-аматори, вони формують масову свідомість, впливають на політичні процеси, і їхня думка береться до уваги масовою аудиторією. Блогерів часто цитують ЗМІ, їх звуть на телебачення як експертів. Блогери тісно пов'язані з сучасною журналістикою та становлять еліту українських медіа.

Блог дає можливість не залежити від жанрових обмежень традиційної журналістики. Він дозволяє вільно висловлювати свої думки, не підкоряючись правилам змісту, форми, обсягу та періодичності публікацій і появи на текстових та відеоплатформах. У сучасному світі інформація, подана блогерами, сприймається більшістю як новина і аналітика. Блогосфера завоювала довіру користувачів і стала помітним явищем нових медіа.

Швидке поширення інформації у блозі та його доступність робить онлайнові ЗМІ одними з найефективніших. Блоги в соціальних мережах фейсбук, інстаграм, ютуб, твіттер (X), на месенджерах вайбер і телеграм стали серйозними конкурентами традиційних ЗМІ, сприяючи розвитку не тільки масової свідомості, а й сучасних медіа.

Мета роботи – дослідити виражальний потенціал сучасної української блогосфери.

Відповідно до мети дослідження сформульовані дослідницькі **завдання**:

- проаналізувати функції блогу;
 - розкрити тенденції розвитку українського політичного блогу;
 - дослідити українські історичні блоги;
 - дослідити українські військові блоги;
 - дослідити мовні блоги;

- дослідити розважальні блоги;
- створити персональні творчі портрети блогерів у взаємозв'язку з їхніми біографіями та стилем ведення блогів;
- визначити проблеми, які найчастіше піднімають українські блогери у взаємозв'язку з російсько-українською інформаційною війною;
- з'ясувати реакцію аудиторії на політичні блоги, висловлену в коментуваннях.

Об'єкт дослідження: російсько-українська інформаційна війна.

Предмет дослідження: політичні, історичні, військові, мовні та розважальні блоги в контексті російсько-української інформаційної війни.

Ступінь наукового опрацювання проблеми. Дослідженням української блогосфери та її впливу на суспільство займаються сучасні українські вчені, серед яких виділяються наукові праці М.А. Чорномаз про вплив блогосфери на сучасний медійний простір; О.І. Карпенко про роль блогера в соціумі; І.В.Бабій про українську блогосферу як відображення соціокультурних процесів; Н.В. Доброєр про вплив блогера на сучасну українську культуру; А.А. Кісельової про україномовну блогосферу як сучасний засіб формування національної самосвідомості; І.Л. Гудінової про психологічні особливості відображення життєвого досвіду у блогах; М.М.Сарапій про сатирично-гумористичний стиль в українській блогосфері на платформі ютубу. Про блог захищені дисертації О.Ю. Михайлової «Громадянська ідентичність у дискурсі української блогосфери (2005-2015): політико-аксіологічний вимір» та Ю.А. Кокарчі «Соціальні мережі як чинник політичного впливу в умовах розвитку демократичної політичної культури».

Емпіричну базу дослідження складає творчість відомих українських блогерів Віталія Портникова, Сергія Стерненка, Дениса Казанського, Романа Цимбалюка, Олени Трибушної, Тараса Березовця, Олексія Печія, Юрія Швеця, Олени Курбанової, Олексія Печія, братів Капранових, Олександра Алфьорова,

Владлена Мараєва, Олександра Палія, Олега Жданова, Олександра Авраменка, Ідеї Олександрівни, Євгена Вольнова, Остапа Українця.

Хронологічні межі моніторингу відеоматеріалів українських блогерів охоплює 2022-2025 роки під час повномасштабної війни Росії проти України.

Методи дослідження. У роботі використано методологію контент-аналізу, яка дозволяє відстежувати проблеми соціальної дійсності, політичних процесів в Україні та в інших країнах. Цей метод добре зарекомендував себе при дослідженні контенту засобів масової інформації в різних країнах. Оскільки з двох типів контент-аналізу, кількісного і якісного, кількісний застосовують здебільшого для дослідження частоти тем, окремих слів та символів у медіатексті, а якісний аналіз спрямований на вивченні нетривіальних висловлювань, іронії, мовної інтонації, почуття гумору блогера у взаємозв'язку з викладеною темою, то в роботі використано тип якісного контент-аналізу.

Структура та обсяг. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, загальних висновків щодо дослідження «Блог в російсько-українській інформаційній війні», а також списку використаних джерел.

У «Вступі» визначена актуальність теми, сформульована мета дослідження і наукові завдання, предмет та об'єкт роботи, подано огляд наукового опрацювання проблеми, названо емпіричну базу дослідження, хронологічні межі моніторингу проаналізованих блогів, методи дослідження, структуру й обсяг роботи.

Перший розділ «Блог в інформаційній війні» присвячений функціям блогу в сучасному медіапросторі та розвитку української блогосфери. Пояснено причини появи блогерства як наслідку технологічної революції і потреб особистості в самореалізації та соціальних контактах. Визначено роль блогів в інформаційній війні.

У другому розділі «Блоги, які формують основу національної ідентичності» досліджено блоги з аналізом подій, що відбуваються в Україні та міжнародній політиці, які прогнозуються різні сценарії розвитку подій і тенденції розвитку політичних процесів. Зокрема зроблено аналіз українських політичних, історичних, військових блогів.

У третьому розділі «Навчальні і розважальні блоги та інформаційна війна» досліджено особливості висвітлення навчального та розважального контенту в українській блогосфері. Проведено аналіз подій, які вплинули на розвиток навчальних та розважальних блогів. Досліджено мовні та розважальні блоги.

У висновках узагальнено досліджений матеріал бакалаврської роботи.

Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок. Перелік джерел та літератури має 52 найменування.

РОЗДІЛ 1. БЛОГ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

1.1 Функції блогу в сучасному інформаційному просторі

У громадянському суспільстві блогосфера виконує важливу роль ідеолога і організатора суспільства. В її ідеологічну роль входять політична та морально-етична оцінка подій, які відбуваються в країні, а в організаційну – спонукання до дій заради вирішення проблем національного і локального масштабів. В сучасному українському суспільстві блогери йдуть в авангарді всіх важливих подій. Тож не дивно, що на початку лютого 2022 року, напередодні повномасштабного нападу на Україну, у ФСБ Російської Федерації вже були готові списки знищення українських громадських активістів, серед яких були всі блогери. Про це писав німецький таблоїд «Більд» [33].

Зважаючи на важливу роль блогосфери в житті суспільства, слід з'ясувати, які функції виконує блог в сучасному інформаційному просторі. Ось ці функції:

1. Функція діалогу

Соціальний інстинкт має кожна людина, тож спілкування – така ж екзистенційна потреба людського роду, як їжа, інстинкт розмноження, любові, професійного і соціального самоствердження, мати приватну власність. У кожного блогера є потреба у самоствердженні. Блогером рухає бажання розповідати історії, ділитися своїми думками і пережитим досвідом. Йому потрібна аудиторія, яка б його читала чи слухала, а читачам і глядачам потрібна людина, яка аналізує ситуацію, яку проживає соціум, події, в яких кожен є учасником або пасивним спостерігачем. Кожна людина має свої думки з приводу моменту, який ми переживаємо, тому їй потрібен хтось, хто може ці думки описати або озвучити, щоб співставити зі своїми думками і переживаннями. Людина – соціальна істота. Для неї спілкування – важливий елемент її життя, тому блогерство задовольняє цю природну потребу людини. Читаючи або переглядаючи блог в ютубі, людина може пасивно реагувати на блог, тобто лише

співставити думки блогера зі своїми, а може з ним дискутувати, висловлюючи свої міркування. Так відбувається соціальний діалог у блогосфері, що складається з багатьох блогерів. Під час спілкування й дискусії люди знайомляться, встановлюють між собою контакти. Таким чином блогер одночасно виконує роль медіуму, важливої сполучної ланки між подіями та історичним поглядом на події, він ніби дивиться на історичний момент, який усі переживають, з позицій вічності, і при цьому створює соціальне середовище для спілкування. Відтак функція діалогу стає важливим елементом для виживання суспільства. Українське суспільство переживає війну з давнім історичним ворогом, війну, в якій ворог у десятки разів переважає Україну в живій силі й озброєнні. В такій ситуації перемогти може тільки сильне і надзвичайно згуртоване суспільство, якому доля не залишила вибору, окрім перемоги, тому в цей історичний момент блогосфера стала духовною опорою, яка єднає суспільство. Блогосфера складається з багатьох блогерів і аудиторій, сформованих навколо блогерів. Кожна аудиторія живиться силою, думками та емоціями свого блогера, водночас всередині аудиторії люди спілкуються і дискутують між собою, формуючи свою власну міфологію, що стає соціальною основою, яка формує психологічні механізми самозахисту суспільства в момент серйозного історичного випробування.

2. Функція самоствердження

Для значної частини блогерів написання чи зйомки блогів переслідує мету самоствердження та реклами. Найбільше це характерно для творчих особистостей – письменників, співаків, художників, акторів, скульпторів, для яких блоги є засобом привернення уваги до себе та їхньої творчості. Їхні блоги завжди розповідають про власні творчі здобутки: нові книжки, кліпи з піснями, нові картини, ролі в театральних виставах і кінофільмах, про роботу над скульптурами. Для митця блог – це насамперед реклама їхньої творчості. Достатньо зайти, наприклад, на сторінку фейсбуку цих людей, аби переконатися,

що вісню їхнього блогерства, навколо якої обертається все, що вони пишуть або знімають, є творчість з її буднями – презентаціями, зустрічами з шанувальниками, реакція на рецензії в ЗМІ, власні інтерв'ю, розміщені в медіа, вручення премій за творчість. Значну увагу творчі особистості приділяють своїм фотографіям, адже митець – публічна фігура, його обличчя має бути впізнаваним для шанувальників. Блогерство для творчої людини – механізм формування її іміджу, публічного міфу, тому до кожного блогу і фотографій творчі люди ставляться серйозно. Поети на своїх соціальних сторінках оприлюднюють нові вірші, прозаїки – уривки прози, художники - фотографії нових картин, співаки демонструють записи пісень. Отже, сторінка у соціальній мережі митця – це насамперед реклама їхньої творчості і привернення до себе уваги як до творчої особистості. Фактично це клуб шанувальників письменника, актора, співака, художника, скульптора.

3. Розважальна функція

Для значної частини людей ведення блогів, участь у їхньому обговоренні, дискусіях – можливість одержати нові враження. Це особливо характерно для людей, що мають багато вільного часу, який треба чимось заповнити. Якщо людина регулярно читає книжки, читання блогів для неї перетворюється на улюблене заняття. Так вона знайомиться з цікавою особистістю, іноді вступає з нею в письмовий контакт, одержує цікаву інформацію, знайомиться з її поглядами на події. Такі інтелектуальні розваги домінують у значній частині блогосфери. Читання блогів для таких людей схоже на читання книжок, газет або журналів. Шанувальники творчості одержують насолоду від улюбленого митця. У відеоблогах ця категорія людей має нагоду спостерігати за зовнішністю творчої особистості, її емоціями, одягом, реакцією на події. Для шанувальників, які обожнюють свого кумира, це дуже важливо. Завдяки блогам шанувальники творчості збирають більше інформації про митця, вони спостерігають за його щоденним життям, і ці спостереження доповнюють уявлення шанувальника про

книжки, пісні, ролі, кінофільми улюбленої творчої особистості. Потреба у розвагах з'являється лише у вільної людини, не обтяженої виснажливими щоденними клопотами. Завдяки розвагам людина задовольняє свої потреби. В ситуації з читанням блогів мова йде про духовні й культурні потреби. Кінцевим результатом будь-якої розваги є враження і задоволення від розваг. Якщо блогер цікавий як особистість або це відома людина, читач блогу хоче перейняти від нього щось корисне, дізнатися про секрети його успіху, одержати позитивні емоції від його розповіді, почуття гумору, оригінального мислення. Розваги допомагають людині відволіктися від проблем, насолодитися життям, переключитися на інше заняття, розвіятися, тому читання блогів допомагає людині впоратися з нудьгою від вимушеної бездіяльності, наприклад, від перебування в транспорті, тому читання блогів допомагає людині заповнити цю вимушену паузу корисною розвагою.

4. Функція соціальних зв'язків

Навколо кожного блогера формується аудиторія його шанувальників, підписників, друзів. Долучаючись до цього кола, людина вступає в контакт із соціальною групою. Людина – соціальна істота, завдяки входження в різні соціальні групи вона одержує контакти, які відкривають їй нові перспективи щодо самореалізації та інтегрування в соціум. Цей процес індивідуальний. Комуś долучення до соціальної групи, сформованої навколо блогера, може відчинити нові перспективи, дякуючи отриманим контактам, а хтось може цим не скористатись. Але соціальні мережі дають такі можливості, просто хтось може ними скористатися, а хтось ні. Під час обговорення блогів дописувачі, зацікавившись одне одним, можуть встановити між собою контакт і завести стосунки, які допоможуть їм у самореалізації. Відтак блоги виконують функцію знайомств і встановлення нових соціальних контактів, які можуть бути корисними для людини. Під час Революції гідності та російсько-української війни з аудиторій, які утворювалися навколо блогерів, часто виникали зв'язки,

що перетворювались у нові соціальні групи, з яких формувалися волонтери і громадські активісти. Аудиторії, сформовані навколо блогерів-митців, допомагають початківцям, що не мають соціальних контактів, але хочуть творчо розвиватися. В таких випадках нові соціальні зв'язки допомагають у розвитку творчої особистості та формуванні її професійних якостей.

5. Функція мемуарів

Кожна митець, що веде блоги, на підсвідомому рівні відчуває, що пише літопис свого життя, уявляючи, як колись ці записи увійдуть до томика його мемуарів. До мемуарної літератури в минулі століття відносили листи, щоденники, записники, спогади, літературні портрети. У XIX столітті мемуарну літературу писали Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Іван Франко, Іван Нечуй-Левицький, Богдан Лепкий. У XX столітті мемуари видавалися в різних жанрах. До нас дійшли листи Лесі Українки, Миколи Хвильового, Максима Рильського, Василя Стуса; щоденники Володимира Винниченка, Олександра Довженка, Павла Тичини, Остапа Вишні, Михайла Драй-Хмари; записники Степана Васильченка, Василя Минка, Івана Багмута, Григора Тютюнника. Різновидом цього жанру є мемуарна проза. Наприклад, автобіографічний роман Володимира Сосюри «Третя рота», Зінаїди Тулуб «Повість мого життя», Володимира Дрозда «Музей живого письменника, або Моя довга дорога в ринок». Цікавою мемуарної літературою є книжки з літературними портретами Юрія Смолича «Розповідь про неспокій», «Розповідь про неспокій триває» і «Розповіді про неспокій немає кінця». Якби в XIX і XX столітті були соціальні мережі, то, можливо, українські класики не писали б листів, щоденників і спогадів, а все б виразили у блогах, які після їхньої смерті видали б як мемуари.

6. Функція рефлексій

Для письменника, режисера, композитора, співака, художника, зрештою для будь-якої творчої особистості, важливо підтримувати в тонусі свій внутрішній світ, свої переживання, рефлексії. Адже саме завдяки їм митець може

займатися творчістю. Чим витонченіші рефлексії, чим тонше творча особистість відчуває світ, події, інших людей, тим глибша творчість. Тому є блоги, побудовані на рефлексіях, схожі на поезію в прозі чи на внутрішній монолог. Такі блоги є ніби уривками майбутніх романів, які згодом письменник вводить у текст. Рефлексивні блоги – це ніби тренувальні тексти автора, які допомагають йому бути в добрій творчій формі. А в письменників – це фрагменти, які через деякий час стануть частинами прозового твору.

7. Психотерапевтична функція

З точки зору психоаналізу, творчість є сеансом психотерапії, коли автор, трансформує свої внутрішні проблеми в літературу, музику, живопис. Сповідь у церкві, під час психоаналізу або у творчості допомагає звільнитися від гризот, які пригнічують творчу особистість. Інакше кажучи, письменник має писати, співачка співати, художник малювати, актор грати ролі, щоб звільнитися від внутрішніх проблем. Для творчої особистості – творчість життєво важлива, тому коли митець відходить від творчого процесу, він починає руйнуватися як особистість. Алкоголь, наркотики, деградація особистості – ось найчастіші чим закінчують митці під час творчої кризи. Прикладом цього може бути роман Джека Лондона «Мартін Іден», в якому головний герой, розчарувавшись в своїх ідеалах, під час творчої кризи закінчує своє життя самогубством. Тому блоги виконують психотерапевтичну функцію для багатьох блогерів.

8. Реклама товарів і послуг

Для деяких блогерів ведення блогів є частиною їхнього бізнесу. Якщо автор уміє цікаво й переконливо розповідати про свої товари, то його блоги – це не творчість, а просто бізнес. Блоги допомагають відстежувати реакцію на товари і послуги в коментарях і дописах. Бізнесові структури іноді наймають популярних блогів для просування своїх товарів або співпрацюють із блогерами, які ведуть потрібні для бізнесу теми. Реклама може бути відкритою і прихованою, коли товар або послуга відверто не рекламуються, вплітаються в якусь історію,

прочитавши яку, читачі блогу захочуть купити собі біодобавки, записатися на курси або до рекомендованого блогером лікаря.

1.2 Розвиток української блогосфери

На сьогодні блогери стали авангардом української журналістики. Вони не просто аматори медіасфери, вони формують масову свідомість, впливають на політичні процеси, їх думка береться до уваги. Блогерів часто цитують ЗМІ, звуть на телебачення в якості експертів. Блогосфера тісно пов'язана з сучасною журналістикою та становить еліту українських медіа [21].

Блог як жанр надає можливість не залежити від суворих обмежень. Він дозволяє вільно висловлювати свою думку та не підкорятися правилам змісту, форми, обсягу та періодичності публікацій. У сучасному світі інформація, подана блогерами, сприймається більшістю як готова новина. Блогосфера завоювала довіру користувачів та стала повноцінним засобом масової інформації [11].

Інтернет-журналістика відіграє важливу роль у підвищенні обізнаності людства, поширенні новин на суспільно важливі теми та пропонує ідеї щодо усунення проблем, які з'являються в нашій країні. Швидке поширення інформації у блозі та його доступність робить онлайн ЗМІ одними з найефективніших. Блоги в соціальних мережах фейсбук, інстаграм, ютуб, твіттер (X) стали серйозними конкурентами традиційним медіа. Блоги сприяють розвитку громадянської свідомості не тільки серед звичайних користувачів, а й серед професійних журналістів [17].

Поняття блогу характеризується як незалежне медіа, вебсайт, на якому кожен бажаючий регулярно ділиться своїми думками, описує свій досвід з будь-якої теми, висвітлює певну проблематику та проводить аналіз подій. Блог часто називають щоденником, особистою медіасторінкою, де автор вільно говорить

про все, що забажає. Блог є не тільки засобом поширення інформації, а й способом комунікації між людьми [18].

Без інтернету розповсюдження блогу було би неможливим. Але історія блогінгу починається ще до появи інтернету. Блогосфера хоч і сильно відрізняється від традиційних ЗМІ через відсутність чітко виражених жанрових ознак, все ж таки має спільні риси з античною філософією, есе, щоденником, подорожніми нотатками, колонкою редактора. Хоч офіційно блогосфера з'явилася з появою соціальних мереж, вона пройшла довгий шлях свого становлення.

Першим етапом у формуванні блогосфери стала поява та розповсюдження такого жанру, як есеїстика, предтечею якої була антична філософія.

Але безпосередньо есеїстика розвинулася 1580 року після появи книжки «Проби» французького філософа і письменника епохи Відродження Мішеля де Монтеня.

Французька література славиться своєю есеїстикою, серед якої особливе місце займає творчість лауреата Нобелівської премії Альбера Камю. Відомими його книжками есе є «Міф про Сізіфа» та «Бунтівна людина». Головною ідеєю есе «Міф про Сізіфа» є твердження абсурдності людського буття. Письменник сприймав світ як царство хаосу і випадковості. У «Бунтівній людині» Альбер Камю зробив висновок, що революція неминуче переходить у тиранію, а найбільші революціонери перетворюються на ще жорстоких гнобителів [15].

В Україні есеїстику започаткував Пантелеймон Куліш філософським циклом «Листи з хутора», вперше оприлюдненим 1861 року в журналі «Основа». Головна думка, що проходить через весь філософський цикл Пантелеймона Куліша: в майбутньому українська людина буде робити кар'єру і заробляти гроші у великому місті, але при цьому її буде все більше вабити ідея жити на власному хуторі. Він мав на увазі, що українські гени вимагають, щоб людина мала власний дім, сад, город і була незалежною.

У ХХ столітті яскравими українськими есеїстами стали Євген Маланюк і Юрій Шевельов. Євген Маланюк був найбільшим українським поетом в еміграції, він – видатний культуролог, літературознавець і критик. Його двотомне видання "Книга спостережень" привернули увагу великої читацької аудиторії. У своїх есеях він висвітлив оригінальний погляд на творчість української класики ХІХ століття, висловив цікаві думки про літературу, проаналізував складні проблеми українсько-російських взаємин та по-своєму потрактував постать Гоголя в есе «Гоголь-Гоголь» [20]. Цікавим фактом є те, що видавництво вирішило не вносити правки у його двотомну працю, крім пунктуаційних. Таким чином, видавці хотіли зберегти стиль і правопис письменника, есе якого дійсно нагадує сучасний блог.

У сучасній українській літературі виділяється есеїстика Оксана Забужко. Її книга "Хроніки від Фортінбраса" присвячена культурі українського суспільства. У цій книжці зібрані її есе, виступи та доповіді, присвячені гострій кризі культури та літератури. У центрі її уваги – перехідний характер культури України, яка виникла в переламний момент комуністичної та капіталістичної епох. На думку авторки, нова ситуація спричинила трагічні наслідки для України. Публіцисти втратили здатність відчувати та об'єктивно зображати реальність [10].

Перехідним етапом на шляху становлення блогосфери стала колонка редактора в радянській та пострадянській пресі. Колонка редактора була оформлена як невелика публікація редактора газети чи журналу, в якій висловлювалися міркування щодо конкретних подій і випуску газети або журналу. Такий жанр дозволяв автору розкрити свої особисті думки і рефлексії з конкретного приводу й поділитися з читачами власною точкою зору [31]. Основне завдання такого матеріалу було привернути інтерес аудиторії до автора та його погляду на життя. Адже колонка – це невелика публікація, в якій людина вільно розповідає про те, що її турбує.

Різновидом колонки редактора стали щоденники, які в українській пресі 90-х років XX століття регулярно друкувалися в газеті “День”. Щоденники мають свою традицію в історії української літератури та публіцистики. В історію української літератури увійшли щоденники Сергія Єфремова, Володимира Винниченка, Олександра Довженка, Олеса Гончара, Василя Стуса, Григора Тютюнника, Романа Іваничука, Ірини Жиленко.

З появою інтернету і соціальних мереж те, що раніше називалося есе, щоденники, авторська колонка, трансформувалося в блог. Складно точно назвати перший блог, адже з розповсюдженням всесвітньої павутини блоги почали створюватися з шаленою швидкістю.

За версією газети «Washington Profile» першим блогом можна вважати новинарну сторінку Тіма Бернерса-Лі, створену в 1992 році. Не менш важливою постаттю в історії блогу став Джастін Холл, який у 1994 створив простий блог з оглядами прикладів коду HTML. Газета «New York Times» назвала його «батьком-засновником особистих блогів». А сам термін «веблог» вперше використав блогер Йорн Бергер у 1997 році [28].

Значною перевагою блогів стала можливість прямої дискусії з автором у вигляді коментарів, це сильно відрізняло їх від традиційних ЗМІ й привертало увагу користувачів. За версією «Вікіпедії», першим блогом у пострадянському просторі можна назвати серіал «Маячня-Соціум», який з’явився 1994 року. В перших блогах публіцисти намагалися пояснити процес використання інтернету й навчити користувачів новинкам у цій сфері.

З початку 1990 до липня 1996 року кількість користувачів інтернету зросла у тисячу разів і сягала 15 000 осіб. Це було великим проривом у розвитку блогів - нових медіа XX століття.

Стверджувальною фазою у становленні блогу є введення в обіг у 2002 році терміну «блогосфера». Його вигадав публіцист Бред Грехем, використавши у вигляді жарту.

Українська блогосфера стала активно розвиватися з 2005-2006 років. До того часу існували малі блоги, за допомогою яких відбувалося спілкування близьких друзів. Процес розвитку української блогосфери мав значний поштовх після подій Помаранчевої революції. Представники демократичного суспільства відгукнулися на хвилюючі події і масово почали висловлювати свої думки в інтернеті.

Після Революції гідності інтерес до новин суспільно-політичної тематики різко зростає. Соціальні мережі поступово ставали джерелом об'єктивної та повної інформації, а отже, практично заміняли альтернативну пресу, телебачення та радіо.

Про такі процеси пише Д. Карпф: «Як тільки блогінг набув достатнього визнання, аби його сприймали всерйоз, наявні медійні та політичні інституції й собі запровадили цю технологічну новину. Великі медіа-інституції наймали блогерів на повний робочий день, щоб ті пропонували контент їхнім інтернет-ресурсам. Політичні кампанії, бізнес, групи інтересів – усі додавали блоги на свої сайти, і нові системи керування контентом зробили блогінг ключовою рисою оновленого дизайну вебсайтів» [49].

Отже, саме медіа зробили блогосферу провідним суспільним трендом. Після появи у 2006 році рубрики «Блоги» на сайті видання «The Economist», цю новацію стали використовувати потужні світові медіа, такі, як «Financial Times», «Le Figaro», «Vanity Fair».

Українські медіа теж слідували за трендами. Видання «Кореспондент» запровадило рубрику «Блоги» також на початку 2006 року, і першими авторами стали журналісти В. Сич, О. Іваненко, Ю. МакГаффі. «Українська правда» не відставала і вже влітку 2007 року власні блоги на цьому ресурсі з'явилися у С. Лещенка, О. Медведєва, І. Луценка. Цю практику згодом почали використовувати й інші видання.

Одна з найважливіших переваг блогінгу є можливість миттєвого реагування. На сьогодні ЗМІ не можуть бути конкурентом з блогосферою. Причина у повільній роботі будь-якого ЗМІ - це довгі етапи перевірки та редагування інформації. Саме тому швидкі повідомлення часто надходять саме завдяки блогерам.

У часи революційних змін, коли традиційні медіа відстають, функцію швидкого інформування бере на себе блогосфера. Через це зростає недовіра до ЗМІ та прихильність до блогерів, які допомагають суспільству подолати соціальну дезорієнтацію [7]. Так, прикладом цього є розслідування, проведене блогером Іллею Полудьонним. У своєму блозі він розкрив шахрайство, яке не помічали провідні українські ЗМІ. Ілля Полудьонний зміг довести відсутність освіти лікаря у психолога С. Суботи, він вказав на факти брехні, здійснені публічною особою.

Блогосфера взяла на себе завдання інформування, коли йдеться про протестні акції, скандали, розслідування, які не доходять до офіційних ЗМІ. Суспільство підозрює медіа в заангажованості, тому довіра до них значно зменшується. На відміну від традиційних засобів інформації, блогосфера розрахована на активну аудиторію, яка готова спілкуватися в коментарях, поширювати посилання на джерела інформації та постити дописи у своїх власних акаунтах [39].

Сучасним блогерам доступна велика різноманітність платформ і форматів ведення блогу. Тому наразі відсутні чіткі стандарти того, як повинен виглядати блог. Але блогосфера налічує безліч різних спеціалізацій, в кожній з яких можна знайти блогера-експерта. Найпопулярніша платформа серед блогерів України – фейсбук, ютуб, твіттер (X), телеграм. Вже у вересні 2008 року кількість українських блогів досягла 100 тисяч.

Персональні блоги є найбільш поширеними. Вони створюються у вигляді щоденників або коментарів і поновлюються кожен день. Серед них можна

виокремити мікроблоги, особливістю яких є детальна фіксація почуттів, настроїв чи подій у житті особистості. Існують сотні блогів на побутові теми, де блогери висвітлюють інформацію про свою родину, про свій спосіб життя [27]. Таким чином, вони збирають велику прихильну аудиторію, якій кортить дізнатись таємниці їхнього приватного життя. Так, реаліті-шоу про родину Кардаш'ян існувало протягом 14 років і за весь цей час не втратило інтерес прихильників. Виставляючи особисте життя напоказ, відомій родині вдалося набрати мільйонну аудиторію і стати популярними у всьому світі.

На просторах мережі інтернет можна побачити блогерів, які висвітлюють психологічні теми, хоча і не завжди мають належну освіту для цього. Тематика відносин між людьми дуже популярна серед людей різного віку та статі. Теми аб'юзу, психологічного насилля та емоційного інтелекту набирають значної популярності у соціальних мережах.

Отже, блог – це есе цифрової епохи. Зараз блог має велику армію шанувальників. Блоги ведуть такі популярні в Україні інтернет-видання, як «Українська правда», «Кореспондент», «Новинар», «ЛігаБізнесІнформ», «Gazeta.ua» та інші.

У 2008 році з'явився проєкт «Українська блогосфера», а з 2016 року інтернет-компанія «AIR» започаткувала щорічний фестиваль блогерів «Videozhara», який проводивсь у Києві, Львові, Харкові, Одесі, Дніпрі. За час свого існування фестиваль відвідало до 5 тисяч блогерів та понад 50 тисяч відвідувачів.

У 2018 році в Україні засновано премію «Блогосфера». Тож блог в Україні активно розвивається в текстовому і відеоформатах. В українському медіапросторі сформувалася доволі популярна і розвинута блогосфера з різними спеціалізаціями: політика, історія, військова аналітика, українська мова, література, музика, образотворче мистецтво. Особливу роль виконують блогери в російсько-українській інформаційній війні [36].

РОЗДІЛ 2. БЛОГИ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ ОСНОВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

2.1. Політичні блоги

Політичні блоги дають можливість брати участь у створенні та поширенні новин, схожих до ті, які з'являються у традиційними медіа. Їх часто оцінюють як нову форму соціальної та політичної активності. Такий різновид блогерської діяльності має назву “громадянська журналістика”. Саме ця сфера блогінгу займається створенням суспільно-значущих новин, і перевіряє ті повідомлення, які вже опубліковані офіційними медіа [38].

Найстрашніше, що може бути для діючого політика - це коли глядач, побачивши ще одне політичне „медіа-дійство”, просто вимикає телевізор. Це означає, зрештою, непідтримку їх на наступних виборах. Саме тому в демократичних країнах за останні 8-10 років штаби політичних партій все більше використовують нові медіа, зокрема інтернет та соціальні мережі, для просування своєї політичної партії [39].

Грамотне використання блогосфери значною мірою допомагає впроваджувати у життя політичні ідеї та акції. Політичні блоги є новою потужною зброєю. Вони мають можливість зміцнити демократичні засади суспільства та прискорити відхід від домінуючих на сьогодні маніпулятивних процесів політичного маркетингу, які в традиційних медіа висвітлюються під виглядом продажу політичних іміджів [26].

Яскравим прикладом української політичної блогосфери є творчість Віталія Портникова, українського журналіста, письменника, публіциста, лауреата премії Спілки журналістів України «Золоте перо», премії гетьмана Пилипа Орлика, Національної премії України імені Тараса Шевченка. Він регулярно публікувався в українських виданнях «Дзеркало тижня», «День», «Україна молода»; в російських виданнях «Русский телеграф», «Ведомости», «Время МН»; у

виданнях «Бізнес і Балтія», «Телеграф» (Латвія); «Эстония», «Postimees» (Естонія); «Polityka», «Gazeta Wyborcza» (Польща); «Белгазета» (Білорусь). Віталій Портников був ведучим аналітичних та публіцистичних шоу на радіо й телебаченні, часто виступав у ролі експерта. Він є одним із найпопулярніших сучасних українських публіцистів [51]. Віталій Портников – автор чотирьох книжок "Чому Медведєв?", "Евора", "Тюрма для янголів" і "Богородиця у синагозі". Він має власний ютубканал, на який підписано 915 тисяч користувачів. В якості експерта його часто запрошують іноземні радіостанції та популярні блогери з різних країн, щоб прокоментувати українську та міжнародну політику. Ютубканал Віталія Портникова розвінчує російські міфи і фейки, ставши потужною зброєю України в інформаційній війні з Росією. На своєму ютубканалі він аналізує сучасну російську політику, прогнозує дії російського уряду, намагається передбачити плани не тільки президента Росії Володимира Путіна, а й президента США Дональда Трампа, який намагається підтримувати Росію всупереч критиці американських сенаторів, суспільства та медіа.

У своїх блогах Віталій Портников аналізує внутрішні процеси в Україні та світі, прогнозує майбутнє України, Росії, США, Євросоюзу, проводить аналіз гостросоціальних військових питань, пов'язаних з війною Росії з Україною. До повномасштабного нападу Росії Віталій Портников глибоко проаналізував убивство херсонської громадської активістки Катерини Гандзюк [13], голодування українського політв'язня Олега Сенцова [25], скандали з Національним відбором на Євробачення [24]. Темою його довоєнних оглядів були санкції проти Росії, про конфлікт між "Газпромом" і "Нафтогазом", про питання Курильських островів. Після 2022 року Віталій Портников щодня аналізує російсько-українську війну, загрози, які несе міжнародній безпеці прихід у Білий дім Дональда Трампа, правих політиків Європи, коли до влади в країнах Євросоюзу приходять такі лідери, як Віктор Орбан, Роберт Фіцо, Алаксандар Вучич.

Впливовим політичним блогером є Сергій Стерненко – український активіст, юрист, громадський діяч, колишній голова одеського осередку Правого сектору, що входить до 100 найвпливовіших одеситів. У січні 2014 року він брав участь у Євромайдані в Одесі, а з часом очолив його. Блогер був учасником Революції гідності у Києві. Підтримував революційні події у Києві, виступав у протистояннях на вулиці Грушевського 20 лютого 2014 року. Після створення одеського Правого сектору очолив обласний центр. Брав участь у "сміттєвій люстрації" Нестора Шуфрича, який приїхав до Одеси на засідання партії "Опозиційний блок". Стерненко допоміг зірвати до 20 концертів російських та українських популярних виконавців, які підтримували окупацію Криму та виступали на окупованих українських територіях. За його ініціативи в Одесі відмінили виступи Ані Лорак, Світлани Лободи, Ірини Білик та Костянтина Райкіна [34].

У 2017 році Сергій Стерненко став одним із учасників акції проти забудови частини території Міського саду Одеси, а саме Літнього театру. Разом із однодумцями створив в Одесі Громадську організацію "Небайдужі". У 2018 році на нього було скоєно три напади, які поліція проігнорувала. Хоча блогер писав письмові заяви, щоб йому виділили охорону. Щоб захистити себе від убивць, блогер змушений був носити з собою холодну зброю. Під час чергового нападу двох найнятих убивць, одного з них Сергію Стерненку вдалося поранити, а другого затримали, але його відпустила поліція, і він утік у Росію. А проти Сергія Стерненка було порушено кримінальну справу за незаконне носіння холодної зброї та смерть убивці, що помер від ножового поранення. 1 травня 2025 року на Сергія Стерненка було скоєно четвертий напад, але його захистила служба охорони, якою цього разу забезпечило його СБУ.

Ютубканал блогера має 2,07 мільйона користувачів. У своїх іронічних випусках Сергій Стерненко обговорює останні події, висміює російських

пропагандистів та зрадників України. Водночас він збирає кошти на дрони, постачає їх на фронт, передає і робить відеозвіт про кількість переданих дронів.

У своїх блогах на ютубканалі Стерненко часто викриває українських зрадників, що за гроші продалися Росії. В одному зі своїх блогів про Ані Лорак блогер акцентує увагу на тому, що співачка з початку війни підтримувала Росію і наразі просто намагається втриматися на двох стільцях через відміну її концертів в Росії. Сергій Стерненко цитує її інтерв'ю, підкреслюючи, що вона продовжує замовчувати свою позицію щодо нападу Росії, говорячи тільки про мир та любов. “На превеликий жаль деякі наші журналісти взялися відбілювати Ані Лорак, і канал «1+1» у неї взяв інтерв'ю, де вона намагалася пояснити, чому зрадила Україну і вийшла лише розповідь про те, що Ані Лорак - це дерево”. За словами співачки, в неї така позиція, їй вистачає любові, вона - дерево любові. Таким чином Стерненко в іронічній формі доносить до людей, що зрадників не треба прощати і порівнює Ані Лорак зі Світлоною Лободою, яка теж намагається виправдати свої концерти в Росії перед українською аудиторією.

У своєму відео під назвою “Нові удари по БНР. В Пітері скандал – підняли український прапор” Сергій Стерненко знову іронізувати з російської армії та коментарів росіян, заяви яких суперечать одна одній. Одні росіяни висловили припущення, що Білгород - частина України. Тож блогер доводить їхні думки до абсурду, висловлюючись, що, можливо, це не Україна вдарила по місту, а “армія так званої Росії могла сприйняти Білгород за частину України і завдала сама по ньому ударів”. Таким чином Стерненко наголошує на неосвіченості окупантів і насміхається з їхніх заяв. Блогер не може пропустити курйозну ситуацію, яка сталася в Санкт-Петербурзі. У цьому місті російські чиновники випадково підняли прапор України. За старою звичкою під час сесії міжпарламентської асамблеї СНД вони підняли прапор України, забувши про те, що наша країна ніколи не входила до СНД, а зараз Україна і Росія між собою воюють.

Сергій Стерненко веде свій блог з дому, що робить його канал затишним, тож люди сприймають його не тільки як лідера думок, а й як звичайну людину, яка турбується про майбутнє своєї країни.

Ще однією відомою українською блогеркою є Олена Трибушна, яка на своєму ютубканалі «Є питання» висвітлює українську та міжнародну політику. У неї жорсткий стиль ведення передач. Ведуча висловлює свої думки, аналізуючи приємні і неприємні питання з життя України. Своїм ютубканалом «Є питання» блогерка намагається перемогти олігархічне телебачення, наблизивши перемогу України у війні з Росією [40]. У своїх блогах вона підводить підсумки тижня, надає інформацію, яку важливо знати суспільству. Аналізує ситуацію на фронті і всередині країни, проводить інтерв'ю з цікавими спікерами, які відповідають на суспільно-важливі питання. В своєму випуску під назвою “Чим Вагнергейт відрізняється від зливу в Пентагоні і як вплине на постачання зброї” блогерка розповідає про ситуацію, яка сталася в Пентагоні - витік секретних документів, в яких була інформація про українські війська. У своєму відео вона знаходить відповіді на те, яких наслідків слід очікувати Україні через недбалість США. Вона ставить питання експерту Ради зовнішньої політики “Українська призма” Олександру Краєву, який відповідає щодо наслідків зливу секретної інформації. За словами спеціаліста, ці дані Росія застосувала на інформаційному фронті у переробленому варіанті, але на практиці ці документи використати складніше. Вони могли тільки підтвердити дані розвідки. За допомогою своїх блогів Олена Трибушна розвіює брехливі факти та допомагає бачити картину політичних відносин в усьому світі [43]. На її ютубканал підписано 618 тисяч користувачів.

Блог Дениса Казанського є не менш відомим на теренах українського медіапростору. Журналіст, блогер, колишній член української делегації в Тристоронній контактній групі з врегулювання конфлікту на Донбасі. Він – автор книжки “Як Україна втрачала Донбас”. Денис Казанський веде блог для жителів східних областей. Працював в інтернет-виданні "Острів". У 2014 році писав для

журналу "Український тиждень". Обіймав посаду головного редактора сайту "Четверта влада". Блог журналіста набув своєї популярності завдяки авторським матеріалам, присвяченим війні проти Росії на Донбасі та внутрішнім політичним процесам в Україні. Ютубканал Дениса Казанського має 952 тисячі користувачів. Його блоги роблять вагомий внесок у розвінчування російських наративів, яким вірило чимало його земляків з Донбасу [50].

У своїх блогах Денис Казанський іронічно розкажує про нескінченні помилки і провали терористів "Л/ДНР" й відкрито висміює російську окупаційну адміністрацію. Він регулярно подає новини про проблеми, що виникають на території підконтрольного Росії Донбасу. Наприклад, обговорює постійні поразки терористів на фронті й аналізує економічну ситуацію окупованих територій. Денис Казанський намагається розвінчувати фейки російських пропагандистських ЗМІ та доносити правду про Україну своїм підписникам. Блогер оцінює та аналізує внутрішньополітичні процеси в нашій державі, досліджує висловлювання сепаратистів та обговорює гучні скандали, пов'язані зі зрадниками України. Блогер висвітлює успіхи України, яка не лише зупинила так звану другу армію світу, а й побудувала нові лікарні, провела успішні реформи, реалізувала сміливі громадські проекти.

Відомим українським блогером є Роман Цимбалюк. Він був останнім власним кореспондентом України в Росії, де працював репортером агенції УНІАН. Він здобув популярність завдяки тому, що на пресконференціях ставив незручні запитання Володимиру Путіну, на які той не міг чесно відповісти і постійно брехав.

У січні 2022 року Роман Цимбалюк, якому на пропагандистських російських телеканалах почали погрожувати арештом, змушений був виїхати з Росії. Наразі він веде свій ютубканал, що має 1,35 мільйона користувачів і, як і Сергій Стерненко, займається зборами коштів на дрони та постачанням безпілотних систем ЗСУ.

У своїх щоденних випусках блогер розвінчує міфи і фейки російської пропаганди, аналізуючи при цьому події на фронті, в Україні, в Росії, країнах Євросоюзу, США. Та головною темою, яку висвітлює Роман Цимбалюк, залишається війна Росії з Україною. Він щодня аналізує останні новини, робить інтерв'ю, коментує події, ловить на брехні російських політичних діячів та пропагандистів. Подає свій погляд на події та заяви Росії щодо України. Його девіз: "Називати речі своїми іменами" і не дурити себе в питанні стосунків з Росією. У своїх регулярних випусках на ютубканалі Роман Цимбалюк регулярно аналізує заяви Володимира Зеленського, Володимира Путіна, Дональда Трампа, політиків Євросоюзу, Великобританії та інших країн, які стосуються України.

Журналіст висміює російську армію: “Нам убивати російських окупантів можна в будь-який день, і в свято, і в будні”. Блогер аналізує приїзд Путіна в Україну й іронічно висвітлює чергову кремлівську пропагандистську брехню про нібито поїздки Путіна на окуповані українські території. На відео можна помітити банер з “побажаннями” українців до росіян [23].

Ютубканал Олексія Печія є хорошим прикладом політичної аналітики. Печій – журналіст-міжнародник, публіцист. Його ютубканал має назву «Печій Live». Він робить огляд міжнародних подій, обговорює останні новини в Україні, Росії, США, Китаї та інших країнах.

На своєму ютубканалі блогер подає огляд на суспільно важливі події світу, пропонує свої прогнози щодо російсько-українських відносин та обговорює вплив Євросоюзу та США на ситуацію в Україні. Наприклад, у своєму випуску Олексій Печій аналізує готовність Китаю напасти на Тайвань. Блогер аналізує ознаки, які на це вказують. Наголошує увагу на тому, що Тайвань теж активно накопичує зброю і готується до оборони. Публіцист аналізував думки китайських політиків перед повномасштабним нападом Росії на Україну.

Олексій Печій часто запрошував на свої передачі політтехнолога, експерта з управління репутацією Бориса Тизенгаузена для аналізу відносин Росії з Китаєм.

Політолог акцентував увагу на тому, що Китаю не вигідна Росія, яка виграє війну з Україною. Китаю вигідно, щоб у Росії процвітала корупція. У своїх блогах журналіст допомагає відкривати людям очі на правду і вчить робити аналіз подій самостійно [14]. На ютубканалі блогера 194 тисячі користувачів.

Ще один яскравий український політичний блогер – Тарас Березовець. Він – майор 1-шої окремої бригади спеціального призначення імені Івана Богуна з позивний «Tarantino». Його ютубканал має 1, 06 мільйона користувачів. У 2014 році блогер боровся з утисками на Кримському півострові і став ініціатором проєкту "Free Crimea" [1].

Тарас Березовець є автором книжки "Анексія: острів Крим. Хроніки гібридної війни", яка була видана у 2015 році. У виданні можна ознайомитись з унікальними фактами про окупацію півострова і прочитати понад сорок інтерв'ю з різними ключовими учасниками цього процесу: політиками, військовими та звичайними жителями Криму.

У своїх блогах на ютубканалі він розповідає про найважливіші та значущі події в Україні та світі. Детально аналізує про передумови анексії, настрої в Криму та викладає свої прогнози стосовно деокупації Криму [37].

Популярним блогером в українському та пострадянському сегменті ютубу є Юрій Швець – американський аналітик українського походження, колишній радянський розвідник, майор закордонної розвідки КДБ у 1980-1990 роках. Працював офіцером-аналітиком у резидентурі КДБ у Вашингтоні. Юрій Швець створив свій ютубканал, що має 1,57 мільйона користувачів.

Блогер проводить аналіз подій, дає ексклюзивні аналітичні огляди та прогнози. На своєму каналі він аналізує стратегію України, Росії, США, Китаю, Євросоюзу, НАТО щодо війни, які Росія розв'язала в Україні. Розглядає глобальні процеси та важливі політичні події у США, Європі, Україні, Росії, Китаї, Тайвані, Індії, Пакистані, Афганістані. Описує стратегію США та НАТО у протистоянні з Китаєм.

У своїх блогах Юрій Швець часто висвітлює перебіг російсько-української війни, аналізує інформацію з відкритих і закритих джерел про корупцію та агентуру у вищих ешелонах влади України та США. Він вважає, що російські блогери Валерій Соловей, "генерал СВР" та Андрій Іларіонов є "зливними бачками" спецслужб РФ. На його ютубканалі можна знайти цікаві дані про розвідку, вербування, шпигунство, активні заходи та агентурну мережу спецслужб Росії у США та Європі.

Юрій Швець веде ютубканал для того, щоб боротися з дезінформацією Кремля. За допомогою своїх випусків він розвіює пропагандистські міфи Кремля, роблячи свій внесок в інформаційну війну України з Росією. У його випусках можна дізнатися про таємні механізми, що рухають подіями у світі. Блогер обговорює Путіна, його спільників, причини та наслідки захоплення влади, випадки злочинства в країні та відмивання грошей. Намагається допомогти суспільству уникнути помилок та дезінформації спецслужб Кремля та прихованих агентів [45].

Середня тривалість відео Юрія Швеця - 40 хвилин. За цей час блогер встигає зробити повний аналіз новин. Наприклад, у випуску під назвою "Як змусити Путіна капітулювати" Юрій Швець розмовляє з російським ліберальним блогером Ігорем Яковенком. Обговорюючи, чому Європа хоче змусити Китай підтримувати Україну у війні з Росією, вони роблять висновок про план президента Франції Емманюеля Макрона та його візит до Китаю. Юрій Швець, дискутуючи з Ігорем Яковенком, приходять до висновку, що Європі потрібно балансувати між Китаєм та США, а відтак майбутні відносини Китаю з Європою залежать від його позиції щодо України і Тайваню.

У своїх випусках Юрій Швець намагається пояснити суспільству, що відбувається у світі і як події будуть розвиватися надалі. Висловлює свої думки, щодо плану президента Франції, не боїться розкривати підступні замисли Китаю [46]. Ютубканал Юрія Швеця має 1,57 мільйона користувачів.

Популярним українським блогером є Іван Яковина, ютубканал якого має 804 967 користувачів. У 2010 році він з Москви переїхав до Києва, де працював на сайті «Лента.ру». Походить зі змішаної російсько-української родини. Його батько родом із Львівщини, де лишилося багато його родичів, а мати – росіянка. Перед повномасштабною війною Іван Яковина переїхав в Україну. Як сказав в одній із своїх передач, його батьки розлучилися, у батька нова сім'я в Молдові, а мати залишилася в Москві. З батьком блогер підтримує стосунки, а з матір'ю не розмовляє через політичні переконання.

Подкасти Івана Яковини мають характер інформаційної війни. Він розвінчує імперську політику Кремля, приховані геополітичні інтереси Китаю, зацікавленого в слабкій і залежній Росії, хаотичну політику Дональда Трампа, проросійське угодовство європейських політиків Віктора Орбана, Роберта Фіцо. Як міжнародний оглядач, він робить аналіз нової космічної гонки та нової хвилі холодної війни, говорить про причини масової еміграції та конфлікт Туреччини з Європейським Союзом. Всю інформацію Іван Яковина подає у простому та зрозумілому викладі. З найдрібнішими деталями розкриває ключові нюанси новин України та світу. У своїх випусках блогер не пропускає жодної важливої новини. Внутрішня політика України, проблеми у Верховній Раді, нові закони та реформи, заяви українських політиків, міжнародні новини – про все це Іван Яковина розповідає з оптимізмом і гумором, щоб не травмувати свою аудиторію під час війни, коли щодня після російських повітряних атак гинуть громадяни України.

Крім подій на фронті, улюбленою темою Івана Яковини залишається міжнародна політика: війна в Сирії, ситуація навколо виведення російських та американських миротворчих військ, проблему біженців у Європі, газовий конфлікт між Російською Федерацією, Євросоюзом та Сполученими Штатами Америки, війна в Лівії, революція в Алжирі, блекаут у Венесуелі, нові економічні санкцій проти Росії, гальмування санкційної політики Дональдом Трампом.

Політичні ютубканали Віталія Портникова, Романа Цимбалюка, Івана Яковини, Олени Трибушної, Дениса Казанського, Тараса Березовця, Олексія Печія, Юрія Швеця роблять значний внесок у стримуванні російської агресії проти України в інформаційній війні, допомагають українському суспільству зберегти віру в свої сили та перемогу України у війні з Росією.

2.2. Історичні блоги

Розвиток сучасної української історії неможливо уявити без нового типу джерел - історичних даних, які можна знайти в інтернеті. На особливу увагу заслуговує історична блогосфера, що робить свій внесок в інформаційну війну з Росією.

Історію сучасності часто вивчають за допомогою інтернету, зокрема історичних блогів. Така форма подачі історичних матеріалів є дуже привабливою формою вивчення історичних подій. Джерела сучасної історії постійно поновлюються й проходять переосмислення. Історія в блогах може бути подана без важливих фактів та без належної перевірки інформації. Однак багато блогерів все ж таки намагаються дотримуватись професійної етики і ставляться до свого блогу серйозно, вивчаючи конкретні дослідницькі матеріали [5].

Після розв'язання повномасштабної війни Росія виставила Україні історичні претензії, пояснюючи агресивну політику поверненням своїх історичних земель. Оскільки історія російською пропагандою подається як першопричина війни, в українському суспільстві значно зріс інтерес до історії України та історичних взаємостосунків нашої країни з Росією. Отож не варто ігнорувати сучасні методи вивчення історії, які пропонує український ютуб. Зараз в ютубі можна знайти 100 найактуальніших українських історичних каналів, які в короткій популярній формі пояснюють маловідомі сторінки історії. Особливо ці канали актуальні для

людей старших поколінь, які вчилися в радянській школі і їм викладали спотворену колоніальною пропагандою історію України.

Сплеск інтересу до історичних блогів в Україні розпочався з Революції гідності, коли журналіст М.Найєм у фейсбуці закликав громадян України вийти на Майдан Незалежності всіх незгодних із радикальною зміною зовнішньополітичного курсу країни, тобто відмовою від асоціації з Євросоюзом. Подальший розвиток протестної активності від кінця 2013 року став можливим і ефективним не лише завдяки організаційним потужностям соціальних мереж, а й блогосфери, яка в цей час стала альтернативою традиційним медіа [6].

Саме у блогах, які з'являлись у фейсбуці та платформі «Української правди» активісти, політики ділилися своїми думками щодо протестних акцій, виносили на обговорення проблемні питання, публікували програмні тексти, створювали цільові групи.

Масштабні акції, недільні віча, пікетування державних установ, походи на Межигір'я стали можливими завдяки блогосфері та соціальним мережам. Такі важливі соціальні зрушення, як «Арабська весна», акція «Захопи Волл-стріт», українська Революція Гідності були пов'язані з можливостями інтернету, адже готувалися й організовувалися за допомогою ресурсів блогосфери та комунікаційних мереж.

Саме блоги стали одним з основних механізмів здійснення протестної діяльності. Це відрізняє Революцію Гідності від Помаранчевої революції, яка все в своїй більшості відбувалася за участю 5 каналу, агенції УНІАН, інтернет-видання «Українська правда», газети «Україна молода», радіо «Свобода», оскільки у той час соціальних мереж в Україні ще не було. Отже, блог - демократичний формат, який надає своєму авторові найкращі можливості для вільного висловлювання ідей. Повідомлення блогерів якнайкраще висвітлюють самоусвідомлення наших сучасників, адже відвертість і щирість цінуються в інтернеті найбільше [8].

Блоги часто є предметом дослідницького інтересу, адже у них сфокусовані суспільні настрої епохи. Мережеві щоденники створюються для оприлюднення важливої інформації, що може мати суспільний резонанс.

Історичні блоги мають на меті передати правдиву історію як минулого, так і сучасності, оскільки така проблема, як деколонізація має історичне підґрунтя. Ці повідомлення передають не лише хвилинні настрої авторів, але й досвід соціалізації та ідентифікаційні пріоритети. Щоб вивчити вміст блогосфери, треба аналізувати не тільки текстові та візуальні матеріали, але й проводити контент-аналіз стандартного інструментарію роботи блогосфери.

В інтернеті можна знайти багато маловідомих щоденників, які просто дублюють інформацію з інтернету, у тому числі й історичні фейки, створені російською пропагандою. Блогосфера демонструє демократичний характер, що має як і позитивну, так і негативну сторони [12].

Професійні історичні блоги є прикладом якісної публіцистики. Незважаючи на характер висвітлення інформації, вони продовжують дотримуватися всіх стандартів журналістики та доносити достовірні дані, які позитивно впливають на суспільство. Такі випуски мають велику увагу аудиторії, їх часто коментують і цитують. Саме вони перетворюються в міст між суспільним дискурсом та аудиторією. Крім того, це ще й зв'язок між науковим мовленням та повсякденним поданням інформації, оскільки в таких блогах можна помітити високу освіченість та відповідальність щодо викладених тез. Такі блоги часто використовують на своїх платформах відомі ЗМІ. Популярними майданчиками для українських блогерів вже довгий час слугують такі інтернет-видання як «Українська правда» та «Кореспондент.net» [11].

Історичні блоги можна назвати інструментом вивчення історичних досліджень, як минулого, так і сучасності. Вони розширюють джерельну базу шляхом залучення даних з інтернету, дають дослідникам можливість вивчити та перевірити достовірність цієї інформації, підтвердити чи спростувати її.

Ми стаємо свідками процесу легітимації нових джерел інформації для вивчення історії. Блогосфера займає особливе місце завдяки своєму контенту, статистиці коментарів, посилань та цитувань. Свобода вираження, відвертість та щирість дописів, швидке реагування на новини світу є головними характеристиками цього типу джерел. Але слід брати до уваги, що практика анонімності у блогах та поверхова оцінка можуть справляти негативний вплив на аудиторію та виступати прикладом маніпуляції.

На сьогодні історичний блог з навчальним контентом у сучасних соціально-економічних умовах має велике значення в плані патріотичного виховання українського суспільства. Соціальні зрушення, які відбуваються в нашій державі з 1991 року, викликають все більше запитань в суспільній свідомості, пов'язаних з подіями минулого та перспективами у майбутньому.

Історичні розвідки, белетристика щодо трактування минулих подій і фактів іноді сильно відрізняються один від одного. Тому завдання блогера залишатись об'єктивним та надавати висновки і пропозиції в залежності від історичного аналізу. Особливо коли йдеться про інформацію, яка буде мати вплив на масову свідомість. Як зазначає український дослідник медіа В. Різун: «Маса ж, як безособовий соціальний суб'єкт, не може бути самокерованою особистістю, їй не властиве почуття свободи чи рабства, як і будь-які інші почуття. Їй властиві емоційно-афектні стани гніву, захоплення, які її рухають нею. Добре це чи погано, це вже інше питання. Тому стратегічним запитанням для сучасної журналістики, як і раніше, залишається філософське: “Як бути і ким бути?”» [32].

Поява блогу з історичною тематикою спричинена потребою українського народу знати правду про своє минуле, без якого не може бути майбутнього. Жорстке соціальне та національне протистояння, класова боротьба породжують ще більше потребу у знанні своєї історії. Соціальні мережі та інтернет надають великі можливості блогерам самореалізуватися та донести важливу інформацію до своєї аудиторії.

Наразі українське суспільство перебуває в одному з найбільш відповідальних періодів своєї історії головним чином завдяки російсько-українській війні. В державі відбуваються політичні, економічні, соціальні й культурні зрушення. Українська держава проходить процес становлення незалежності громадянського суспільства та нової культури. Однак усі ці соціальні зміни відбуваються водночас з загальною кризою, яка впливає на суспільну та індивідуальну свідомість. Це ускладнює процес розуміння сучасної об'єктивної реальності.

Ситуація, що склалася, вимагає цілісного усвідомлення справжнього сенсу історичного процесу, характеру перетворень в українському соціумі. Тільки з розумінням нашого історичного минулого можна побудувати сьогодення та прогнозувати майбутнє. У цьому й покликані допомогти історичні блоги.

Як казав А. де Токвіль: “У такі переломні часи, коли минуле перестає освітлювати майбутнє й людський розум блукає в темряві, загострюється потреба в теоретичній рефлексії нової історичної темпоральності, причому з урахуванням тих антропологічних вимірів, оскільки об'єктивно в такій ситуації у формуванні не лише образу, а й самої сфери майбутнього, кардинально зростає роль людини прогностична, проєктивна, конститутивна”. Для цього необхідно по-новому висвітлювати проблему сутності історичної свідомості та її вплив на українську молодь в полікультурному суспільстві.

Історична свідомість є специфічною формою суспільної свідомості, що пов'язує історичні епохи та їх наступність в історичному процесі. Вона відображає єдність, мінливість та наступність розвитку історичного процесу та втілює співвідношення минулого, теперішнього та майбутнього. Історична свідомість є важливим чинником людської діяльності, вона визначає просторово-часову орієнтацію людини суспільства та надає можливість сформувати думку про своє минуле та його зв'язок із теперішнім та майбутнім. Вона є дуже важливим інструментом розвитку суспільства, тому що забезпечує гармонізацію,

інтеграцію та консолідацію різних поколінь в основі усвідомлення спільної історичної долі.

Історичні блоги допомагають у формуванні історичної свідомості. Їх роль як одного з регуляторів соціальної поведінки особливо зростає в такі переломні моменти суспільного розвитку, як зараз. У такій ситуації з'являється нове соціальне завдання - вивчення нових характеристик минулого, сьогодення та майбутнього як компонентів історичного часу.

На просторах інтернету інтерпретація історії українського суспільства дуже суперечлива. Через це в суспільній свідомості можна помітити різноманітність думок в оцінці значущих подій історії України. Причину цього можна побачити в тому, що з часів Російської імперії та Радянського Союзу влада змушувала переписувати історію, щоб викривити та перекрутити історичні факти на свою користь, виправдовуючи колоніальну політику. Після розвалу СРСР в незалежній Україні Російська Федерація мала підконтрольні їй політичні партії, такі, як Комуністична партія України, Прогресивна соціалістична прогресивна партія України, Партія регіонів, Опозиційні платформа – за життя, проросійські телеканали «Інтер», NewsOne, 112 Україна, ZIK, Перший незалежний, UkrLive, мала проросійські радіостанції, Українську православну церкву Московського патріархату, які проводили російську політику в Україні. І тільки повномасштабна війна змусила українську владу заборонити або накласти обмеження на діяльність проросійських сил в Україні. Активність українського суспільства, пов'язана з війною, пробудила історичну пам'ять народу.

Війна додає до суспільного розвитку багато відтінків людської боротьби, наповнює історичний процес різними поглядами і має суттєвий вплив на історію суспільства в цілому. Приклади минулого сприяють формуванню установок сьогодення, тому освіченість суспільства в історичній тематиці важлива завжди і особливо під час війни.

Історичні блоги можуть допомогти змінити мислення людини, розширити знання і розуміння світу. Одним із найголовніших завдань історичних блогів є захист українського суспільства від маніпулятивних впливів та донесення істинних знань і значень історичних фактів. Історичні блогери можуть допомогти сформувати національну свідомість, розвиток якої був перерваний Російською імперією та СРСР.

Виконання цього завдання можна назвати доленосним для нашого суспільства і майбутнього держави. Молоде покоління має отримувати достовірну інформацію, щодо історії України, щоб побудувати сильну державу. Від цього значною мірою залежить успіх сферах суспільного життя та у підсумку доля українського народу. У переломні моменти формування держави інтерес до історії сильно зростає. Тому дуже важливо не втратити цей момент і зробити все можливе, щоб допомогти сформувати історичну свідомість українського суспільства. Історичний блог є одним з важливих інструментів формування історичної пам'яті. Тому розвиток історичної тематики у блогах та поява нових історичних блогерів сприяють значному розвитку української держави.

Яскравим прикладом історичного блогу є ютубканал українських письменників, видавців, публіцистів та громадських діячів Дмитра та Віталія Капранових під назвою «Імені Т. Г. Шевченка». На своєму каналі блогери з гумором подають цікаві факти з української історії, розповідаючи про найголовніші події нашого суспільства, які сталися в минулому. Брати Капранови створили цей канал восени 2019 року, а вже через рік їхній блог отримав звання «Відкриття року в ютубі» від Паляниця Awards.

Брати Капранови у своїх блогах відповідають на такі питання, чи справді перевернутий український прапор, чому Росія не відчепиться від України і не живе своїм життям, хто для росіян страшніший за Степана Бандеру. На їхньому ютубканалі глядачі можуть дізнатися, на чому тримається слава княгині Ольги, хто й навіщо вигадав Російську імперію, як вижила українська мова попри всі

заборони. Також підписники можуть знайти цікаві відео про Українську повстанську армію, Організацію українських націоналістів, козаків, прапор, герб, гімн, Романа Шухевича, Миколу Міхновського, Івана Сірка та інших відомих постатей української історії. Найпопулярнішим відео у блозі є “Історія України за 10 хвилин”, що менше ніж за місяць набрало півмільйона переглядів.

Після смерті Дмитра Капранова в 2024 році ютубканал «Імені Т.Г. Шевченка» продовжує виходити в такому ж форматі. На цьому ютубканалі глядачі не знайдуть академічних лекцій про давно відомі факти. Кожна програма висвітлює одне історичне питання, що містить у собі якусь проблему чи загадку. Ютубканал в кожному випуску додає до своєї розповіді мапи, портрети, анімацію та інші важливі матеріали, які допомагають вивчати історію України. “Імені Т.Г. Шевченка” є одним з найпопулярніших історичних каналів українського ютубу із загальною кількістю підписників 978 тисяч користувачів.

Не менш цікавим історичним блогером є Олександр Алфьоров. Український історик, ведучий радіо, громадський та політичний діяч, кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту історії України НАН України. Він почав вести свій блог на ютубі й висвітлювати правду про історію українського народу. На своєму каналі історик пояснює факти з історії, які довгий час замовчувались у Радянському Союзі. Розповідає про головну різницю між українською та російською арміями, про першу згадку про Україну, про фальсифікації історії, загадки козацьких прізвищ та ще багато цікавої інформації з історії. Його канал має 492 тисячі підписників.

Відомим історичним блогером є Олександр Палій. У своїх блогах він робить аналіз історичних подій українського народу. Український політичний експерт та консультант, історик, автор наукових та науково-популярних видань з історії України, кандидат політичних наук, журналіст-міжнародник. Працював довгий час журналістом у газеті "День", робив огляди міжнародних програм у Національній телекомпанії України, обіймав посаду координатора Громадської

ради з питань свободи слова та інформації, був провідним експертом при Міністерстві закордонних справ, з 2010 року працює як політичний консультант. Він є автором 8 науково-популярних досліджень. Має свій історичний ютубканал з 268 тисячами підписників.

Олександр Палій, як і багато інших українських історичних блогерів, усвідомлено позиціонує себе учасником інформаційного історичного спротиву в інформаційній війні, яку веде проти України Росія. У своїх випусках він висвітлює інформацію про те, як розібратися у великій кількості різноманітних інтерпретацій подій та явищ історичного минулого, розгледіти правду і взяти з неї урок, який допоможе українському суспільству перемогти у війні з Росією. Його ютубканал має 268 тисяч підписників.

Популярним історичним блогером є Владлен Мараєв, він – український історик, краєзнавець, кандидат історичних наук, автор понад 300 наукових і науково-популярних публікацій, співавтор 10 навчальних і навчально-методичних посібників, співавтор ютубканалу «Історія Без Міфів».

Експертами випусків «Історії Без Міфів» виступають фахові історики, співробітники наукових інститутів та історичних музеїв. Кожен із них є спеціалістом з конкретної проблематики в галузі історії. У випусках висвітлюються всі періоди української історії, обговорюється широкий спектр таких питань, як політична, військова, економічна історія, історія міжнародних відносин, історія культури, мистецтв і спорту, біографії видатних особистостей.

Ютубканал “Історія Без Міфів” має на меті спростувати антинаукові пропагандистські російські міфи, фейки і стереотипи про Україну та українців. За допомогою свого каналу блогер привертає суспільний інтерес до історії, до славетного минулого, до перемог та досягнень українського народу. Історичні випуски сприяють консолідації українського суспільства, формують позитивний імідж України та української нації. Блог має дві рубрики. Щотижня на каналі

виходять два нових відео: “Історія без міфів” та “10 запитань історика”. Канал має 911 тисяч підписників.

2.3. Військові блоги

З початком повномасштабної російсько-української війни саме війна стала головною темою, якою живе українське суспільство. Війна кардинально змінила світогляд багатьох людей, тому військові блоги разом з політичними та історичними реаліями належать до націотворчих блогів. Відтак військові блоги відіграють важливу роль у сучасному медійному дискурсі, адже вони перетворились на один із шляхів реалізації комунікації між фронтом та українським суспільством [22].

Військові блоги завжди були невід'ємною частиною інформаційного простору тих країн світу, де йшли бойові дії. Наприклад, під час війни в Іраці саме блоги стали важливим рупором правди, за допомогою яких публіцисти доносили інформацію швидко та розгорнуто на відміну від традиційних ЗМІ, які були обмежені цензурою. Військові блогери висвітлюють події тероризму та роблять детальний аналіз ситуації. Автори блогів часто є не просто свідками подій, а самі стають учасниками воєнних операцій і діляться власним досвідом, фіксуючи пережитий досвід.

Військові блоги оформлюються стисло, з підкресленням найважливіших елементів доповіді. Військова тематика блогінгу зацікавлює ту частину суспільства, яка хоче дізнатись більше про передумови, хід та наслідки бойових дій. Блог на військову тематику перетворюється в інструмент висвітлення новин про події на фронті.

З початком вторгнення Російської Федерації в Крим та Луганську і Донецьку області український медійний простір наповнився великою кількістю матеріалів, що не відповідали дійсності. З'явилося багато фейків та інформаційно-

психологічних операцій ворога, спрямованих на деморалізацію українського суспільства. Тому військові блогери стали на захист правдивої інформації й почали показувати суспільству, як насправді відбувається хід бойових дій і як ворог спотворює події на фронті. Українські військові блогери почали розвінчувати фейкові новини, висвітлювати матеріали про негативний вплив непрофесійних військових оглядачів на масову свідомість суспільства [30].

Важливим питанням у роботі військових блогерів є етична відповідальність за висвітлення військових подій. Блогери мають завжди думати про те, щоб не нашкодити своїми матеріалами військовим та цивільним. У процесі висвітлення найбільш гострих для суспільства подій основною задачею є забезпечення ефективності соціальних комунікацій між фронтом і суспільством. Матеріали про війну мають дозволити суспільству дізнаватись потрібну інформацію та заспокоювати, при цьому не надаючи ворогу секретної інформації, яку йому не слід знати.

На жаль, на початку розгортання бойових дій великої популярності набув домисел, який використовували блогери у висвітленні військових подій. Основна проблема полягала в тому, що при висвітленні військової інформації журналісти тісно пов'язували факти з власними поглядами [32]. Таким чином фактичний матеріал, поєднаний з думками автора, починав існувати як самодостатній блог. Домисел не повинен спотворювати факти, інакше суспільство буде сприймати цей матеріал як вигадку автора, а не правду.

Великою проблемою військової журналістики є використання «мови ворожнечі». «Мова ворожнечі» заперечує принцип рівності всіх людей у правах та розпалює конфлікти між різними групами суспільства. У блогерів зростає відповідальність за використання такого прийому подачі матеріалу. Такий інструмент є потужним методом впливу на формування громадської думки [2]. Подібні тенденції уже кілька років поспіль можна помітити в сучасному українському медіасередовищі. Вирішенням цієї проблеми є пошук соціально-

правових моделей, щоб забезпечити соціальну етику у журналістській військовій діяльності.

Військова журналістика є частиною інформаційної війни. Військові блоги мають на меті врятувати українське суспільство від дезінформації та захистити свідомість українців від пропаганди. З початком повномасштабної війни у військовій публіцистиці відбулася інформаційна революція, яка ще досі проходить етап свого формування. Військові блоги є одними з найважливіших механізмів війни.

Одним із перших прикладів інформаційної боротьби є інформаційні війни у зоні Перської затоки в 1991 році. Тоді застосування інформаційної зброї мало великий вплив на хід війни й запевнило людство у важливості боротьби за допомогою ЗМІ. В Україні актуальною проблемою є відсутність чіткої концепції захисту системи інформаційно-аналітичного забезпечення. Військові блогери впливають на громадську думку. Вони є тією рушійною силою, яка може протидіяти російській інформаційній ескалації в Україні. Блоги на військову тематику перешкоджають маніпулятивним прийомам ворога та вдосконалюють методи протидії інформаційним впливам пропаганди і психологічних операцій, спрямованих на залякування та деморалізацію українського суспільства.

Ще однією проблемою військових блогів є використання неперевіреної інформації. Наприклад, про дані щодо руху військової техніки чи про використання того чи іншого виду зброї. Тому слід приділяти більше уваги верифікації та підтвердженню інформації, пошуку достовірних джерел. Війна з Росією робить дезінформацію ще більш згубним явищем, реакція на інформаційні вкиди може бути непоправною. Існує також небезпека неправильної подачі інформації. Неточність у даних може спричинити паніку та призвести до інформаційного тероризму. С.Шайхїтдінова підкреслює, що матеріали про бойові дії можуть стати приводом для сенсації або ж перетворитись у соціальну проблему. Все залежить від прийомів та правильності

подачі даних. Військова журналістика може перетворитись в екстремальну в тому випадку, коли збирання і аналіз інформації для публікацій проводиться в зонах бойових дій та інших збройних конфліктах чи в районах надзвичайних ситуацій. Робота блогера в таких умовах ускладнюється ризиком для його життя.

Військові блогери мають нести велику відповідальність за свої дії. Якщо їх повідомлення будуть наповнені упередженістю, елементами ненависті щодо окремих категорій населення, а це може спричинити появу спалаху ненависті всередині країни. Військова тематика блогу є дуже емоційною. Тому у військових блогах часто можна спостерігати порушення стандарту балансу новин, невідокремлення фактів від коментарів, значну кількість недостовірної інформації та розміщення матеріалів з ознаками замовлення.

Блогосфера є не тільки осередком розвитку аматорської публіцистики, а й місцем реалізації професійної журналістики. Блогосфера піддається систематичній популяризації на мережевому інформаційному просторі України, що зумовлено не тільки зручністю, а й її доступністю. Електронні щоденники все частіше використовуються та цитуються в ЗМІ. Це призводить до появи нових жанрів і трендів, які допомагають висвітлювати інформацію, відповідно до нових механізмів формування іміджу держави.

Яскравим представником української військової блогосфери є Юрій Бутусов, головний редактор українського новинного суспільно-політичного інтернет-порталу "Цензор.НЕТ", оглядач газети «Дзеркало тижня», що до травня 2021 року працював позаштатним радником міністра оборони України Андрія Тарана. Юрій Бутусов брав активну участь у Революції Гідності, був одним із тих репортерів, хто постраждав від дій силовиків. У 2014-2016 роках працював в урядових конкурсних комісіях, які висували кандидатури на посади керівників НАБУ і Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних злочинів [52].

У своїх блогах Юрій Бутусов обговорює найгучніші скандали, які відбуваються в Україні. Обговорює події, пов'язані з корупційними схемами в "Укроборонпрому". Блогер багато розповідав і показував про війну на Донбасі, а з початком повномасштабної війни, яку розв'язала Росія, почав регулярно вести репортажі з місця бойових дій. Він подає зведення з фронту, розповідає про долі окремих солдатів, б'є на сполох, коли через політику Дональда Трампа почали затримувати поставку на фронт зброї.

Юрій Бутусов набув популярності ще й завдяки своїм нарисам про події Революції Гідності. Його ретроспектива висвітлила ті події, які поступово починали забуватись. Йому вдалося розкрити інформацію, яка досі залишалася таємницею для значної кількості людей. Крім блогу на OBOZREVATEL і на власному сайті "Цензор.НЕТ", Юрій Бутусов веде сторінку в соцмережі фейсбук, яка має 490 тисяч читачів, та має свій ютубканал з 1,28 мільйона користувачів.

Популярним українським військовим блогером є Олег Жданов, полковник запасу ЗСУ, військовий експерт, колишній викладач Національної академії оборони України, що працював у Головному управлінні ракетних військ та артилерії. З 2004 до 2007 року мав посаду у Головному оперативному управлінні Генерального штабу Збройних Сил України. У 2007 році у званні полковника звільнився в запас. Олег Жданов має власний ютубканал, який переглядають 906 тисяч користувачів [35]. Олег Жданов регулярно бере участь у висвітленні подій та коментуванні подій на фронті.

На ютубканалі блогер подає військову аналітику й огляди щодо поточної ситуації та новини на фронті. Нові випуски на каналі виходять щодня, в них зібрані найголовніші події, які сталися протягом доби. Блогер оперативно висвітлює головну інформацію, вчасно інформує суспільство про хід бойових операцій та пропонує свої думки, щодо можливих наслідків. Колишній кадровий військовий має серйозний досвід у воєнній справі, знає багато людей, які цікавляться різними точками зору щодо війни Росії в Україні. Олег Жданов не

пропускає жодної важливої новини з військової тематики, мобільно робить нові огляди. Має багато публікацій в інтернеті та соціальних мережах.

Фаховим українським військовим експертом, якого запрошують на різні інформаційні майданчики, є Микола Белесков. З 2019 року він є головним консультантом відділу воєнної і воєнно-економічної політики Національного інституту стратегічних досліджень, а з серпня 2022 займає посаду старшого аналітика фонду «Повернись живим», є заступником директора Інституту світової політики. Він часто коментує військові питання, пов'язані з Україною у світових медіа, його думки публікували такі видання як Bloomberg, BBC, Associated Press, CBC та інші. Микола Белесков регулярно надає виважені та професійні коментарі стосовно подій на фронті. Він добре розбирається у військовій техніці, озброєнні, тактиці та стратегії. Військовий експерт має знання з військової теорії і є одним з найкомпетентніших військових оглядачів в Україні. Миколу Белескова часто запрошують на різноманітні ютубканали, він робить аналіз поточної ситуації в Україні, спростовує російську пропаганду та надає власні коментарі та прогнози, щодо поточних та майбутніх воєнних операцій [3].

Ще одним яскравим прикладом військового та політичного блогу є канал Geek Journal на платформі ютуб. Він завоював популярність ще в 2012 році завдяки своєму якісному україномовному контенту. Ведучим та автором проєкту є Тайлер Андерсон, український блогер із Запоріжжя, який перед повномасштабною агресією розповідав тільки про новини українського та світового кінематографу. Але після 24 лютого 2022 року канал перейшов на військову тематику і став на захисті інформаційного фронту України.

Тайлер Андерсон звертає увагу на російських блогерів, з якими варто попрощатися назавжди, аналізує українських лідерів думок, які промовчали про звірства окупантів. Робить огляд та аналіз новин військових операцій. Його випуски завжди наповнені фірмовим гумором та влучною іронією. Політична

рубрика Geek Journal має назву «Новини з дна». Канал Geek Journal має 365 тисяч користувачів.

Ще більш впізнаваним ютубканалом є “Телебачення Торонто”, на якому висвітлюються події з фронту, політичні ситуації та надається аналіз новин, приправлений гострим гумором і сарказмом. З початком повномасштабної агресії росіян ведучий ютубканалу Майкл Щур подався у лави ЗСУ і наразі захищає Україну на фронті. Але канал продовжує функціонувати завдяки іншим учасникам команди. У своїх випусках блогери висміюють російських військових, надають аналіз поточних подій, а в прямих ефірах висвітлюють цікаві теми з військового життя українців. Наприклад, розповідають про те, як лідер гурту «Кургат і Агрегат» потрапив до спецпідрозділу «Азова». Ютубканал “Телебачення Торонто” має 945 тисяч користувачів.

Прикладом військового та політичного блогінгу є телеграмканал «Лачен пише», який за півроку увійшов у десятку найбільших новинних каналів України на цій платформі. Наразі канал має 1,53 мільйона користувачів. Його власником є український блогер та активіст Ігор Лаченков, який збирає мільйони для підтримки української армії і займається захистом українського інформаційного фронту. Над наповненням каналу «Лачен пише» працює лише три людини. Вони зазначають, що їх діяльність побудована на таких головних принципах як ретельна перевірка інформації та уникнення хайпу.

До війни блогер заробляв гроші за допомогою створення телеграмканалів. Соціальний капітал Лаченков відправляє на підтримку України. Влітку 2022 року «Лачен пише» зібрав 96 мільйонів гривень на «Байрактари». Загалом блогер залучив на потреби ЗСУ понад 113 млн гривень. Ігор Лаченков збирається протистояти російським фейкам і надалі й збирати кошти для військових і постраждалих від російської військової агресії. «Лачен пише» на сьогодні телеграм-канал у десятці найпопулярніших в Україні, який не є анонімним і не має зв’язків з жодним російським контентом.

Основною частиною його контенту є новини про події в Україні з посиланнями на офіційні джерела. В стрічці іноді можна побачити інформацію із соцмереж та інших медіа. Довіра читачів до телеграмканалу викликана тим, що дані на каналі постійно перевіряються, а якщо й трапляється неправильна інформація, вона швидко спростовується. Ігор Лаченков також має свій ютубканал, що має 147 тисяч користувачів.

Відомим українським блогером є Валерій Маркус, військовий, учасник російсько-української війни, письменник і мандрівник, автор книжки «Сліди на дорозі», співзасновник Markus Foundation – благодійного фонду, що забезпечує потреби бійців 47 Бригади «Магура». Має свій ютубканал, на який підписано 561 тисяча користувачів. Військовий почав висвітлювати у своїх блогах події про війну, як тільки росіяни захопили частину Донецької і Луганської областей [4].

Блогер має сторінки на платформах фейсбук, інстаграм і твіттер (X), на яких розповідає про особисте життя та веде спілкування зі своїми підписниками. На його каналі можна знайти відеорозбір важливих політичних подій в Україні, подкасти з відомими українцями та зйомку кадрів, знятих під час бойових дій.

13 серпня 2018 року блогер випустив свою першу художню книжку «Сліди на дорозі» про події на Донбасі під час війни, яка відразу стала бестселером. Свої блоги він почав оприлюднювати, коли брав участь у військових подіях на Донбасі. Там він висвітлював воєнний побут і життя своїх побратимів, бойові дії, звільнення Вуглегірська та Дебальцевого. Після повернення додому та реабілітації почав мандрувати і показувати на своєму каналі відео з подорожей паломницькими маршрутами, Скандинавією та Африкою.

Його блог на ютубі функціонує як освітній проект, з інтерв'ю та оглядами суспільно важливих новин в Україні. Валерій Маркус є лідером за загальною кількістю підписників серед військових блогерів. У 2014 році у складі 25-ї бригади Маркус звільняв Краматорськ і Жданівку, висвітлюючи події у своїх блогах. За два роки, які він провів на війні на Донбасі, контент блогів складався

з результатів боїв, обстрілів та армійського життя. Валерій Маркус є головним сержантом 47-ї бригади «Магура». У січні на своєму ютубканалі військовий опублікував відео з промовою до своєї бригади. За добу його відео зібрало понад 1 мільйон переглядів.

Військові блоги, як будь-які інші блоги, містять суб'єктивні судження, але саме вони допомагають військовим блогерам робити свій внесок у спротив інформаційній війні, яку Росія веде проти України. Події на фронті мають мінливий характер, але для масової аудиторії військові блогери створюють відчуття упевненості, що ЗСУ, СБУ та бойові підрозділи військової розвідки України зроблять усе, щоб ворог не зміг зламати Україну, яка веде справедливую війну, захищаючи свій дім від російського агресора.

РОЗДІЛ 3. НАВЧАЛЬНІ І РОЗВАЖАЛЬНІ БЛОГИ ТА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА

3.1. Мовні блоги

Мова є націотворчою складовою, яка визначає національну самосвідомість народу. Адже більшість модерних націй формувалося за мовним принципом.

З початком повномасштабного вторгнення Україна стала номером один на всіх інформаційних ресурсах світу. Інтерес до української мови значно підвищився, війна в нашій країні стала шоком для багатьох держав й привернула увагу до нашої культури, традицій і мови. Багато українців, які раніше спілкувалися російською, перейшли на українську мову. Дослідження Київського міжнародного інституту соціології показали, що у повсякденному житті близько 58% українців спілкуються українською мовою. Впродовж останніх чотирьох років цей показник збільшився на 9%. Крім того, використання української мови в інтернеті зросло майже вдвічі.

На сьогодні українська мова зазвучала на весь світ. Іноземці, які раніше не чули про нашу країну, зараз асоціюють Україну з незламністю та сильним спротивом, а українську мову називають мовою сильних і незламних людей. Щоб зрозуміти українців краще, багато іноземців займаються вивченням української мови. Тому попит на викладання нашої мови значно зріс, і кількість бажаючих збільшується. Але українська мова нелегко дається іноземцям. Сім відмінків, незнайомий алфавіт, вільний наголос, а це означає, що треба запам'ятати наголос у кожному слові, ускладнюють вивчення мови, тому жителі інших держав часто звертаються до блогів за допомогою. Українці теж користуються ютубканалами про українську мову, щоб покращити свої знання й розмовляти українською вільно.

Досліджуючи блоги з тематикою української мови, треба звернути увагу на ютубканал Олександра Авраменко. Відомий український мовознавець у своєму блозі подає цікаві факти про українську мову, розповідає про походження слів,

готує учнів до складання екзаменів та вчить, як правильно використовувати нашу мову. Блогер є педагогом та одним за найвідоміших дослідників і популяризаторів мови. Його часто запрошують на різноманітні шоу у якості коментатора й експерта.

Наприклад, у відео під назвою “Українські вирази про кохання – урок української мови Авраменка ON-LINE” блогер розповідає про кохання, а точніше надає різноманітні вислови про кохання, щоб збагатити знання глядачів та допомогти краще виражати свої почуття за допомогою української мови. Народні прислів’я та приказки слугують хорошим інструментом для вираження своїх емоцій. У відео Олександр Авраменко наводить приклади, як можна розповісти про нерозділене кохання, яким чином можна заспокоїти тих людей, які бояться, що ніколи не знайдуть своє кохання та як саме можна описати пару, закохану до нестями. Мовознавець допомагає глядачам дбати про чистоту своєї мови, правильно використовуючи слова і крилаті вирази [41].

Його блог часто направлений на вивчення походження українських слів. Так, у відео під назвою “Походження слова паляниця – урок української мови, Авраменко ON-LINE” можна дізнатися, що незвичайного є у слові паляниця, яке стало таким відомим. У часи війни його почали використовувати як своєрідний маркер свій або чужий, тому що росіянам не дається правильна вимова цього слова, а українці роблять це без труднощів. У соціальних мережах з’явилося дуже багато мемів про це слово. Нацбанк навіть викарбував монету з написом “Все буде паляниця”. Народ швидко підхопив цю ідею і зробив слово популярним по всій Україні та за її межами. Авраменко розповідає, чому росіянам так важко вимовити це слово, а ще такі слова як «укрзалізняця» та «криниця». Блогер ділиться достовірним значенням цього слова, таємницями його походження. Назва цього слова зумовлена тим, що при випіканні хліба на ньому утворюється суха, іноді пригоріла скоринка. У відео Авраменко також звертає увагу глядачів

на популярні русизми і закликає використовувати замість них менш відомі українські слова [29].

Цікавим випуском на ютубканалі Олександра Авраменка є відеоблог “Як правильно називаються весняні та літні квіти – Авраменко ON-LINE ”. Блогер намагається збагатити масову аудиторію словами, що є українськими відповідниками квітів. Блогер розповідає про весняні і літні квіти та їх правильні назви українською мовою. З приходом весни з’являється необхідність говорити про красу природи, але це важко робити тим, хто тільки перейшов на українську мову і все ще може не знати про існування таких слів. У своїх відео блогер часто використовує гумор. За його словами, весняна краса в’яне, якщо її неправильно називають. Він пропонує згадати основні назви квітів, наприклад, слово «ландиш» є русизмом, адже є українське слово «конвалія». А обабіч доріг жовтіють не «одуванчики», а кульбаби. Олександр Авраменко закликає вивчати мову, яку передали нам наші предки та дбати про те, щоб Україна говорила грамотно [48]. Блогер не веде відвертої інформаційної війни з Росією, не спростовує російські історичні міфи і фейки, але його ютубканал допомагає багатьом людям повернутися до української мови, а це і є його внесок в інформаційну війну з Росією.

Ще одним яскравим прикладом блогу про українську мову та культуру є ютубканал блогерки з псевдонімом Ідея Олександрівни. У своїх блогах вона розповідає цікаві факти про українську мову й літературу, про традиції та вірування українців. У випуску під назвою “Як правильно знищувати мову. Мовні репресії в Україні ХХ століття” блогерка розповідає, як знищували українську мову. Зокрема, викладає історію, як переслідували українську мову російські та радянські державні діячі Валуєв, Столипін, Сталін, Каганович, Хрущов, Брежнєв, Андропов, які добре усвідомлювали: якщо зникне мова, то зникне й народ.

Блогерка розповідає, що, незважаючи на мовні утиски, українці зберегли свою мову, культуру, традиції. І це допомогло українському народу об'єднатися під час розв'язаної Росією війни. Блогерка не боїться говорити про такі непрості теми, як мовне питання та репресії. У своїх блогах вона висвітлює важливі аспекти репресивної політики Російської імперії та СРСР, які послідовно знищували українську мову. Ідея Олександрівна звертає увагу на фальшиву політику подвійних стандартів, коли радянська влада публічно писала й говорила про рівність і дружбу народів, а насправді культивувала асиміляцію та злиття мов і культур, знищуючи національну самобутність підневільних народів Радянського Союзу, які мали стати єдиним радянським народом, а точніше – російським народом, адже у західній культурі все радянське називали російським.

Ідея Олександрівна на своєму ютубканалі багато розповідає про українські діалекти, демонструючи джерела збагачення української мови. Розвінчуючи фальшиву політику радянського братерства, у своїх випусках блогерка розкриває колоніальну сутність Радянського Союзу, що послідовно знищував мови й культури народів радянської імперії, і таким чином деморалізує прихильників відновлення СРСР, яких найбільше залишилося в Російській Федерації, оскільки росіянам ментально близькі насильство [47].

Яскравим блогером, що спеціалізується на мовній тематиці, є Остап Українець та його ютубканал “Твоя підпільна гуманітарка”, який добре передає суть його гуманітарного проєкту. У своїх випусках блогер подає фахові лекції, інтерв'ю та дискусії навколо мовних питань. Він добре орієнтується в історичній граматиці та історії української мови і в своїх лекціях показує, як протягом століть розвивалася українська мова.

Аналізуючи мовні питання, Остап Українець водночас намагається знайти відповідь на питання, коли почалась історія України. Досліджує історію заснування Києва, хрещення Русі, розмірковує чи влилися в український

етногенез трипільці, кімерійці, скіфи, сармати, половці та інші народи, які проживали на українських землях до Антського союзу та Русі. Блогер намагається відповісти на питання, на які історична наука поки що не знаходить відповіді. Але його пошуки українського минулого, своїх витоків, спроба відповісти на питання, коли на політичній мапі світу з'явилися українці, надзвичайна цікава культурологічна подорож у часі, яку він пропонує своїй аудиторії. Проблеми, які піднімає Остап Українець, допомагають розвінчувати пропагандистські міфи та історичні фейки, якими насичений медіапростір. Таким чином блогер робить свій внесок в інформаційну війну з Росією, добре розуміючи, що це допомагає українському суспільству в поглибленні національної самосвідомості, в самовизначення українців як окремого народу з окремою історією, культурою і традиціями, що перебувають під загрозою від російського етноциду, яким одержима масова російська свідомість, що прагне відновлення імперії.

Так, у випуску “Українці: хто ми і звідки взялися?” блогер розповідає про першовитоки українського народу, етапи формування національної ідентичності, еволюцію самоназв від назв слов'янських племен до русинів і українців; детально зупиняється на специфіці розвитку національної самосвідомості в Русі, Великому князівстві литовському, Речі Посполитій, Гетьманщині, в Російській імперії, УНР, в Українській РСР та після здобуття Україною незалежності. У цьому випуску блогер намагається допомогти людям, які шукають відповіді на ці питання, і цим самим розвінчує російські пропагандистські міфи [42].

3.2. Розважальні блоги

Побутує думка, що розважальний контент блогосфери може витіснити традиційні засоби масової інформації. Блоги через свою простоту й популярність захоплюють значну частину медіапростору. І хоча телебачення теж намагається

подавати інформацію оперативно, яскраво і якісно, блог залишається простим, дешевим і доступним інформаційним продуктом. В Україні блогосфера швидко захопила медіапростір, стала модною і здобула масову популярність. З часом блоги стали вагомим явищем соціальної реальності, адже популярні блогери формують суспільство. Деякі види блогів можна називати засобами масової інформації. Але все ж таки блогерство як окремий, специфічний вид діяльності не слід порівнювати із традиційними ЗМІ. Блогосфера – це медійний парадокс. Її створюють переважно не журналісти, а соціально активні люди без спеціальної освіти [16].

Після появи інтернету і соціальних мереж відмінність між традиційними і новими медіа стирається. Ніщо не заважає популярним блогерам публікуватися, наприклад, в «Українські правді», що має 43,5 мільйона користувачів. Тож огляди блогів публікують у газетах, жерналах, аналізують на телебаченні, запрошують популярних блогерів як коментаторів та експертів [19].

Яскравим прикладом блогера, що працює з навчальним і розважальним контентом, є інтернет-пранкер Євген Вольнов [9]. Він – постійний гість на українських телеканалах та радіостанціях. Популярний блогер займається телефонними розіграшами та антипропагандистською діяльністю. Із початком російської агресії та інформаційної війни блогер почав оприлюднювати записи своїх дзвінків російським політикам, терористам та людям, котрі підтримують Росію. Євген Вольнов викладає свої випуски у відкритий доступ на своєму ютубканалі, який виконує подвійну роль: навчає людей, розкриваючи раніше закриті теми, і водночас розвінчує російські пропагандистські міфи і фейки. Крім розваг, коли Євген Вольнов розіграє росіян, він у своїх відеоблогах захищає український інформаційний простір і веде боротьбу з пропагандистською машиною Росії. Наразі аудиторія його ютубканалу має 448 тисяч користувачів.

Розважальні програми в сучасному їх вигляді з'явилися на теренах української блогосфери тільки в останні роки з появою нової економічної та

політичної системи, що вплинула на формування блогосфери розважального характеру. Навчальні і розважальні блоги компенсують неякісну шкільну освіту особливо для старших громадян України, які вчилися в СРСР, де була цензура і багато закритих тем, які влада не дозволяла висвітлювати. Ці теми пов'язані з колоніальною політикою, репресіями та злочинами радянської влади. Тож у своїх випусках Євген Вольнов досить фахово розкриває раніше заборонені теми, забиваючи цим цвяхи в труну імперії. Незважаючи на численні злочини проти народу, в Російській Федерації спостерігається відродження культу СРСР, Сталіна, його репресивної політики, тому російське суспільство, заражене пропагандою радянського способу життя і нав'язує цей культ іншим народам, землі яких перебували у складі модернізованої радянської імперії. І цей культ у випусках ютубканалу «Хрендяблики» знищує Євген Вольнов.

Екскурс в минуле показав, що розважальні програми сьогодні - це засіб масової комунікації, який оцінюється не тільки в рамках комерційної, а й культурної складової. Тенденції розвитку блогів з розважальною тематикою зазнають постійних змін, тому існує необхідність простежити розвиток українського розважального контенту та його впливу на масову аудиторію. Розважальний контент – частина єдиного інформаційного простору, що є ефективним важелем впливу на українську аудиторію.

Українські навчальні та розважальні блоги використовуються як ефективний інструмент подолання російського впливу, який довгий час займав лідируючі позиції на українському медіапросторі, насаджуючи колоніальні ідеї українській аудиторії. Під час війни розважальні блоги відволікають населення від постійних проблем та негараздів і допомагають розвіятись, адже свої повчальні випуски Євген Вольнов робить з гумором.

Можна прослідкувати такі тенденції у розвитку розважального контенту на просторах української блогосфери, як збільшення кількості комедійних шоу відповідно до іноземних зразків та використання суспільно важливих проблем, у

розважальних блогах. Розважальні блоги соціального спрямування допомагають людям розпрощатись з проблемами, які їх пригнічують.

Відеоблоги для сімейного перегляду допомагають людям правильно оцінити ситуацію і показують вірний сценарій поведінки під час складних ситуацій, що трапляються в житті.

Блоги з розважальним контентом мають значний вплив на глядацьку аудиторію завдяки легкому контенту, за яким криються часто приховані невіршені серйозні проблеми. Розваги є ефективним і приємним засобом підняття настрою у важких ситуаціях, коли для відновлення внутрішньої рівноваги бракує позитивних емоцій. Гумор часто використовують для зняття стресу й відновлення сил. Розважальний контент важливий і в мирний час, і під час війни. При перегляді розважальних блогів глядачі порівнюють себе з героями комічних історій і весело вирішують внутрішні проблеми, які їх пригнічували. Тож розважальний контент не лише розважає аудиторію, а й впливає на формування її світогляду та життєвих принципів.

Незважаючи на розважальний характер багатьох випусків Євгена Вольнова, його передачі насправді мають повчальний характер і розкривають невідомі або маловідомі сторінки історії України та колоніальної політики Російської імперії та СРСР.

Український розважальний контент безпосередньо впливає на масову свідомість і разом з позитивним настроєм, який одержують глядачі ютубканалів, суспільство одержує важливу інформацію, яка допомагає йому вистояти в інформаційній війні, яку веде проти України Росія.

ВИСНОВКИ

Українська блогосфера наповнена значною кількістю різноманітного контенту, що передає життя українського суспільства та перипетії політики, культури, побуту в різних країнах. Увібравши в себе досвід есе, щоденників, подорожніх нотаток, мемуарів, блог синтезував їхні здобутки і став жанровим міксом цифрової епохи.

Предтечами української блогосфери стала есеїстика Пантелеймона Куліша, Євгена Маланюка, Юрія Шевельова; щоденники Тараса Шевченка, Олександра Довженка, Уласа Самчука; мемуари Зінаїди Тулуб, Юрія Смолича, Валерія Шевчука, Володимира Дрозда, Ірини Жиленко; редакторські та авторські колонки в українській періодиці.

Сучасна блогосфера має значний вплив на структуру і розвиток медіасфери. Часто традиційні ЗМІ посилаються на акаунти відомих людей у соціальних мережах. Особливістю блогу є те, що блогери не дотримуються обов'язкових жанрових канонів, які мають інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри. Текстовий блог нагадує шкільний твір на вільну тему, в якому відсутнє обов'язкове розкриття теми, ідеї та образів твору, аналіз мовної виразності тощо. А відеоблог більше схожий на дешевий варіант телебачення, де немає дорого обладнаної студії і великої кількості технічної обслуги. Найчастіше відеоблоги записуються в квартирі блогера, в команді якого може працювати кілька людей. Відтак блогерство стало професійним заняттям. Якщо ютубканал має велику аудиторію користувачів, що підписалися на канал, компанія Google, що є власницею YouTube, запропонує за відповідну плату розміщувати рекламу на ютубканалі. Монетаризація ютубканалу дозволяє блогеру найняти собі помічників, що допомагають вести ютубканал.

В одному з випусків український блогер Роман Цимбалюк зізнався, що не дивиться російські пропагандистські телепередачі Володимира Соловйова,

Ольги Скабеевої чи Маргарити Симоньян. Це робить найнята ним для цього людина, що аналізує передачі російських пропагандистів і копіює потрібні фрагменти, які Роман Цимбалюк розвінчує в своєму ютубканалі.

Популярність блогів в українському інформаційному просторі систематично зростає. На це впливає зручність та доступність ведення блогів. Кожен може стати блогером, заробляти гроші на рекламі і вести власний блог на теми, які людину найбільше цікавлять. Можна стати популярним блогером, що аналізує політику, культуру, війну або розповідає про екзотичні мандрівки, а можна своє життя перетворити на тему популярного ютубканалу. Так, внутрішні переселенці, тікаючи від війни, купують хати в селі, роблять дешевий ремонт і починають займатися сільським господарством, не маючи досвіду життя в селі. І цю тему деякі з них перетворюють на популярний ютубканал, передаючи особистий досвід освоєння сільського життя для тих, хто, скориставшись їхнім прикладом, теж збирається купити хату в селі, бо на квартиру в місті не вистачає коштів.

Слід підкреслити, що масштаб, активність та комплексність українських блогів перебувають на стадії активного формування і розвитку. Кількість блогів постійно зростає, це свідчить про активність громадянського суспільства і формування провідної верстви нації, яка веде блоги, займається волонтерством, допомагає ЗСУ, воює на інформаційному фронті, підтримує безпорадних людей та покинутих тварин. Саме така здатність українського народу до самоорганізації відрізняє українців від росіян, які століттями живуть в деспотичній країні, де все перебуває під контролем влади, а найменша ініціатива карається.

В російсько-українській війні блоги виконують важливу роль, допомагаючи розвінчувати російські фейки та відверту пропаганду, спрямовані на деморалізацію українського суспільства. Ключову роль в інформаційній війні з Росією виконують, блоги, пов'язані з націотворчою роллю в українському суспільстві. Це насамперед політичні, історичні, військові, мовні та розважальні

блоги. При цьому навчальні та розважальні блоги виконують подвійну функцію: привчають масову аудиторію до української музики, літератури, кіноіндустрії, гумору і водночас знищують імперську пиху, якою просякнута масова російська культура, за допомогою якої Російська імперія, СРСР і Російська Федерація асимілювали і продовжують асимілювати інші народи.

Маючи інтерактивну природу, блоги роблять комунікацію двостороннім процесом обміну думками і зменшують дистанцію між блогером і суспільством. У читачів і глядачів з'являється можливість коментувати й оцінювати блоги, що дає їм право впливати на формування запиту на наступні теми, які хвилюють масову аудиторію. Завдяки активної участі аудиторії блог отримує більше можливостей для того, щоб впливати на громадську думку. Неформальний характер комунікації блогів та експресивний стиль подання інформації посилює цей вплив. Тож блоги слугують інструментом вираження громадської думки, привертаючи увагу до важливих подій.

Як комунікаційна платформа, блог ламає стереотипи традиційних медіа, адже його часто створюють не журналісти, а люди без спеціальної освіти. Наприклад, популярний блогер Сергій Стерненко за освітою правник, Іван Яковина – арабіст, Віталій Капранов – кібернетик, але їхні аудиторії кількісно перевищують аудиторії багатьох професійних журналістів.

Зі стрімким розвитком української блогосфери зростає необхідність у вивченні закономірностей її розвитку, типології, тематичної класифікації та ролі в розвитку національної самосвідомості українського суспільства і ефективного опору в інформаційній війні з Росією, на яку з федерального бюджету ворога виділяються мільярди рублів.

Блог є інформаційним продуктом цифрової епохи, в якій кожна активна людина при бажанні може створити власний канал, що за популярністю не буде поступатися дорогому телебаченню. В Україні ютубканали потіснили телебачення. При цьому відеоблоги стали популярними для різних вікових груп.

Така тенденція спостерігається в усьому світі. А в Україні стрімке зростання блогу в контексті нових медіа пояснюється ще й російсько-українською війною. Адже мільйони людей змушені були залишити свої домівки з телевізорами і стаціонарними комп'ютерами й тікати в глибину України або за кордон. І єдиним доступним інструментом для новин для таких людей став смартфон, планшет чи ноутбук.

І хоча за тематичним спрямуванням текстові блоги нагадують інтернет-видання, а відеоблоги – телебачення, подача інформації у блозі відрізняється від інформаційних випусків традиційних медіа вільним викладом, не обтяженим жанровими канонами.

Під час війни блоги виконують важливу роль, спростовуючи фейки та інформаційні диверсії Росії, спрямовані на залякування та деморалізацію українського суспільства. Тому дослідження української блогосфери та її ролі в інформаційному опорі під час війни залишається актуальною темою для людей, які цікавляться теорією і практикою комунікації та інформаційної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березовець Тарас. Вікіпедія – вебсайт// URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Березовець_Тарас_Валерійович (дата звернення: 14.05.2025).
2. Бігун Р.С. Інформаційні жанри висвітлення подій проведення антитерористичної операції у сучасних медіаресурсах України – веб-сайт// URL: Інформаційні жанри висвітлення подій проведення антитерористичної операції у сучасних медіаресурсах України (дата звернення: 14.05.2025).
3. Білоусенко Ольга. Воєнні блогери й експерти, яких варто читати, щоби глибше зрозуміти події на фронті – веб-сайт// URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/29209/2022-03-20-voienni-blogery-y-eksperyty-yakyykh-varto-chytaty-shchoby-glybshe-zrozumity-podii-na-fronti/> (дата звернення: 14.05.2025).
4. Валерій Маркус. Ветеран українсько-російської війни – вебсайт// URL: <https://markus.ua> (дата звернення: 14.05.2025).
5. Василенко Микита Кімович. Історичний репортаж. Розвиток теорії, збагачення емпірики – веб-сайт// URL: http://www.scientific-notes.com/wp-content/uploads/2021/12/nz_79.pdf#page=53 (дата звернення: 14.05.2025).
6. Володимир Хорошко, Юлія Хохлачова. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент впливу на суспільство – вебсайт// URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/36149/1/11104-29060-1-PB.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).
7. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення – веб-сайт// URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vnadu_2015_1_21 (дата звернення: 14.05.2025).

8. Досенко А. К. Блогінг і громадська журналістика: Зона дифузності – вебсайт// URL:

<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/901711.pdf> (дата звернення: 14.05.2025)

9. Євген Вольнов. YouTube-канал – вебсайт// URL:
https://www.youtube.com/@volnov_prankshow (дата звернення: 14.05.2025)

10. Забужко Оксана. Книга Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстика – вебсайт// URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/hroniki-vid-fortinbrasa-vibrana-eseistika.html> (дата звернення: 14.05.2025).

11. Замковий А. В., Гусак Н. А. Блогінг як тип сучасної журналістики – вебсайт// URL:
https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/fszmk/program_5b8d0351f415f.pdf#page=24 (дата звернення: 14.05.2025).

12. Землянський Анатолій. Історична свідомість як детермінанта гармонізації розвитку студентської молоді в полікультурному суспільстві – вебсайт// URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/401/1/1018-2098-1-PB.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).

13. Катерина Гандзюк. Біографія – вебсайт// URL:
<https://www.obozrevatel.com/ukr/person/ekaterina-gandzyuk.htm> (дата звернення: 14.05.2025).

14. “Китай готовий вторгнутися до Тайваню, США не встигнуть допомогти - Тізенгаузен (міністр оборони КНР у Москві)”. YouTube-канал “Алексій Печій” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ApBMhefFpxU> (дата звернення: 14.05.2025).

15. Книга «Міф про Сізіфа. Бунтівна людина» – вебсайт// URL:
<https://nashformat.ua/products/mif-pro-sizifa.-buntivna-lyudyna-927756> (дата звернення: 14.05.2025).

16. Комащенко І.І. Особливості інформаційно-розважального контенту в українському сегменті мережі Facebook – вебсайт// URL: Особливості інформаційно-розважального контенту в українському сегменті соціальної мережі Facebook (дата звернення: 14.05.2025).
17. Корж Ксенія. Становлення української блогосфери – наукова стаття// URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/issue/view/ukr-24.03.2023/25> (дата звернення: 14.05.2025).
18. Коротка історія розвитку блогінгу – вебсайт// URL: <http://slaidik.com.ua/kоротка-istoriya-rozvitku-blogingu/> (дата звернення: 14.05.2025).
19. Котляр Світлана. Наталія Гаркуша. Тенденції та принципи впливу розважального контенту на українського глядача – вебсайт// URL: <http://audiovisual-art.knukim.edu.ua/article/view/170876> (дата звернення: 14.05.2025).
20. Маланюк Євген. Книга спостережень (збірка) – вебсайт// URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Malaniuk_Yevhen/Knyha_sposterezhen_zbirka/ (дата звернення: 14.05.2025).
21. Михайлюта О. О. Розважальна функція аматорського відеоблогінгу в соціальних комунікаціях – вебсайт// URL: РОЗВАЖАЛЬНА ФУНКЦІЯ АМАТОРСЬКОГО ВІДЕОБЛОГІНГУ В СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЯХ (дата звернення: 14.05.2025).
22. Моргун Анастасія. Війна Росії проти України: тенденції конфліктного дискурсу в сучасних українських ЗМІ – вебсайт// URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/morhun_viina.pdf (дата звернення: 14.05.2025).
23. Навіть росіяни не повірили, що путін був в Україні: "він боїться навіть відвідати Білгород". YouTube-канал “Роман Цимбалюк” – вебсайт// URL:

- <https://www.youtube.com/watch?v=VIDtcvbIepo&t=120s> (дата звернення: 14.05.2025).
24. Національний відбір на Євробачення. Obozrevatel – вебсайт// URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/entity/evrovidenie/> (дата звернення: 14.05.2025).
25. Олег Сенцов. Obozrevatel – вебсайт// URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/person/oleg-sentsov.htm> (дата звернення: 14.05.2025).
26. Ольга Зернецька. Глобальна політична блогосфера – нова арена політичної комунікації – вебсайт// URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59793/02-Zernetska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 14.05.2025).
27. Ольга Михайлова. Блогосфера як інструмент соціокультурних трансформацій у сучасній Україні – вебсайт// URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/mychailova_blogosfera.pdf (дата звернення: 14.05.2025).
28. Поняття Інтернет-журналістики. Блог як новий жанр Інтернет-журналістики – вебсайт// URL: <https://studfile.net/preview/2425972/> (дата звернення: 14.05.2025).
29. “Походження слова паляниця – урок української мови”. YouTube-канал “Сніданок с 1+1” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-xМур7q0WwA> (дата звернення: 14.05.2025).
30. Почепцов Г. Росія і Україна у співставленні їх комунікативно-пропагандистських можливостей – вебсайт// URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/33291> (дата звернення: 14.05.2025).
31. Реферат. Особливості колонки редактора на прикладі жіночого журналу – вебсайт// URL: <https://ukrbukva.net/118577-Osobennosti-kolonki-redaktora->

- na-primere-zhenskogo-zhurnala-Cosmopolitan-Rossiya.html (дата звернення: 14.05.2025).
32. Різун В.В. Маси: тексти лекцій. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 118 с.
33. Рощіна Олена. Росія склала списки тих, кого треба арештувати чи вбити в Україні при вторгненні – ЗМІ// URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/19/7324608/> (дата звернення: 14.05.2025).
34. Стерненко Сергій Вячеславович. Біографія – вебсайт// URL: https://lb.ua/file/person/5002_sternenko_sergiy_vyacheslavovich.html (дата звернення: 14.05.2025).
35. Стопкор. Жданов Олег – вебсайт// URL: <https://www.stopcor.org/ukr/dossier-person/person-zhdanov-oleg-volodimirovich.html> (дата звернення: 14.05.2025).
36. Сухецька Юлія. Якість комунікації визначає успіх організації – вебсайт// URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/yakist-komunikacii-viznachae-uspikh-organizacii-yuliya-sukhecka (дата звернення: 14.05.2025).
37. Тарас Березовець. YouTube-канал – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/channel/UC7FEBULCrgaFxFxH05t6mYeHA> (дата звернення: 14.05.2025).
38. Терещук А.Д. Критерії діагностики афективних станів особистості – вебсайт// URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/92> (дата звернення: 14.05.2025).
39. Токвіль. Діалог мов - діалог культур. Україна і світ – вебсайт// URL: https://epub.ub.uni-muenchen.de/62334/1/Tagungsband%20IX_2018_Ukraine.pdf (дата звернення: 14.05.2025).
40. Трибушна Олена Петрівна. Біографія – вебсайт// URL: <https://www.chesno.org/politician/58014/> (дата звернення: 14.05.2025).

41. “Українські вирази про кохання – урок української мови”. YouTube-канал “Сніданок с 1+1” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OeaiM8ERzoY> (дата звернення: 14.05.2025).
42. “Українці: хто ми і звідки взялися?”. YouTube-канал “Твоя підпільна гуманітарка” – вебсайт// URL: https://www.youtube.com/watch?v=_ojjAfAt5bA (дата звернення: 14.05.2025).
43. Чим "Вагнергейт" відрізняється від "зливу" в Пентагоні і як вплине на постачання зброї. YouTube-канал “ЄПитання” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=idDDs4XxQOo&t=367s> (дата звернення: 14.05.2025).
44. Шевченко Тетяна. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця XX – початку XXI ст. – вебсайт// URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shevchenko_Tetiana_Mykolaivna/Eseistyka_ukrainskykh_pysmennyykiv_iak_fenomen_literatury_kintsia_KhKh__pochatku_KhKhI_st.pdf?PHPSESSID=6i2159ic67occm bf0eg6g34322 (дата звернення: 14.05.2025).
45. Юрій Швець. YouTube-канал – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/channel/UCb2oej0JtxlnywlqoSiHHVQ> (дата звернення: 14.05.2025).
46. “Як змусити Путіна капітулювати”. YouTube-канал “Юрій Швець” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cs3-euuekkA> (дата звернення: 14.05.2025).
47. “Як правильно знищувати мову. Мовні репресії в Україні XX століття”. YouTube-канал “Ідея Олександрівна” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WYjExxeltaA> (дата звернення: 14.05.2025).

48. “Як правильно називаються весняні та літні квіти”. YouTube-канал “Сніданок с 1+1” – вебсайт// URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wCLXcx5PJmk> (дата звернення: 14.05.2025).
49. Karpf D. Blogosphere research: a mixed-methods approach to rapidly changing systems / D. Karpf // IEEE Intelligent System – вебсайт// URL: <https://www.scirp.org/%28S%28351jmbntvnsjt1aadkposzje%29%29/reference/referencenpapers.aspx?referenceid=2376229> (дата звернення: 14.05.2025).
50. Obozrevatel. Денис Казанський – вебсайт// URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/person/denis-kazanskij.htm> (дата звернення: 14.05.2025).
51. Obozrevatel. Коротка біографія Віталія Портникова – вебсайт// URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/person/2364.htm> (дата звернення: 14.05.2025).
52. Obozrevatel. Юрій Бутусов – вебсайт// URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/person/2544.htm> (дата звернення: 14.05.2025).